

Συνεχ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ

ΕΤΟΣ ΚΔ'
ΑΡΙΘ. - 4

ΑΔΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ 30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1904

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ

Καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀρχ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλήρον καὶ τοὺς δημόδιδασκ. 3
ἐν τῇ ἐξωτερικῇ φράγκᾳ χρυσῷ 25

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Διδυμοτεῖχου ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ (πρόεδρος)
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίης)
† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ ἔκδοσις τῶν λειτουργικῶν βιβλίων — Ἑκκλησιαστικὰ χρονικά — Σύλλογος ὠφελίμων βιβλίων — Τὰ δημόσια μαθήματα — Ἑκκλησίαι ἐν τῇ διασπορᾷ (κοινότης Μεμβούρνης) — Νεοελληνικῆς βιβλιογραφίας ἀνάλεκτα — Οἱ ἐπίτροποι τοῦ Π. Τάφου — Ἐπιστολὴ ἐκ Πετροπόλεως.

Ἡ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ, ἀπὸ τεσσάρων ἑκατονταετηρίδων ἀποτελέσασα τὸ ἀντικείμενον καὶ τὸν σκοπὸν ἰδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως, μόλις ἀπὸ ἑνὸς αἰῶνος ἐφέλκεσε τὴν ἄμεσον, οὕτως εἰπεῖν, καὶ πραγματικὴν μερίμναν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, συμβουλευσάσης τὰ δέοντα τῷ ἀειμνήστῳ Βαρθολομαίῳ τῷ Κουτλουμουσιανῷ, κατόπι δὲ, πρὸ μόλις ἐξηκονταετίας, ἀπαιτησάσης τὴν ὑπὸ τὰ ὄμματα αὐτῆς διωρθωμένην ἐκτύπωσιν μέρους τινὸς αὐτῶν μόνον. Ὁ παναγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης κκ. Ἰωακείμ, ὁ καὶ κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ πατριαρχεῖαν μερίμνης ἀντικείμενον ποιησάμενος τὴν ἐπιμεμελημένην ἔκδοσιν τῶν λειτουργικῶν βιβλίων, εἶδεν ἤδη τὴν τοιαύτην αὐτοῦ φροντίδα συνεχιζομένην ὑπὸ τῶν τοῦ θρόνου διαδόχων, ἀνα-

λαμβάνει δὲ καὶ νῦν τὸν ἡράκλειον ἄθλον τῆς ἀνακαθάρσεως, διορθώσεως καὶ τῆς ἐν τῷ πατριαρχικῷ τυπογραφεῖῳ κατὰ τὸ δυνατόν ἐπιμεμελημένης αὐτῶν ἔκδοσεως. Ὁ ἔχων ἰδέαν τινὰ τῶν πρὸς ἔκδοσιν τοιούτων βιβλίων ἀπαιτουμένων δαπανῶν δύναται νὰ ἐννοήσῃ πόσον μέγα ἔργον ἀναδέξατο ἢ τὴν ὑλικὴν καὶ τεχνικὴν διεξαγωγὴν τῆς σπουδαιοτάτης καὶ κοινωφελεστάτης ταύτης ἐπιχειρήσεως ἀναλαβοῦσα ἐπιτροπὴ, καὶ πόσον μέγα χρηματικὸν ἀπαιτεῖται ποσὸν πρὸς ἔκδοσιν τῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καὶ πρὸς χρῆσιν τῶν ὀρθοδόξων παρασκευασθησομένων βιβλίων. Ἐχομεν ὑπ' ὄψιν βραχεῖαν τινὰ σημείωσιν ἐξόδων, ἧς πρέπει νὰ λάβῃ γνῶσιν ὁ ὀρθόδοξος ἡμῶν λαός, διότι αὕτη ἀφορᾷ εἰς πέντε μόνον πρὸς τὸ παρὸν βιβλίον, ἧται τὸ Εὐαγγέλιον, τὸν Ἀπόστολον, τὸ Ψαλτήριον, τὴν Ὀκτώηχον καὶ τὴν Ἀρχιερατικὴν φυλλάδα· ἐκ τούτων τὸ πρῶτον ἐκδοθήσεται εἰς σχῆμα τέταρτον καὶ εἰς σχῆμα ὄγδοον, τὰ δὲ λοιπὰ εἰς ὄγδοον, καὶ εἰς τρισχίλια ἀντίτυπα ἑκαστον, ἐκτὸς τῆς Ἀρχιερατικῆς φυλλᾶδος εἰς σχῆμα τέταρτον μέγα, ἐν πεντακοσίοις ἀντιτύποις,

καὶ πάντα ἐπὶ καλοῦ χάρτου. Τούτων δὲ μόνων ἡ ἐκτύπωσις ἀπαιτῆσαι πλέον τῶν χιλίων τουρκικῶν λιρῶν, ὧν ἑξακοσίας σχεδὸν ἡ διεξαγωγή τῆς διπλῆς τοῦ Εὐαγγελίου ἐκδόσεως.

Ὁ λαμβάνων μετὰ χεῖρας τὰς ἐν Βενετία γενομένας ἐκδόσεις τῶν λειτουργικῶν βιβλίων ἀναγινώσκει ἐπὶ τῶν τίτλων αὐτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν λέξιν «διωρθωθέν», τὸ δὲ γραφόμενον ἐφ' ἑκάστου «μετ' ἐπιμελείας» ἀποδείκνυται διαρκῶς σημασίας ἐσπερημένον. Ἡ ὑπὸ τοῦ Βαρθολομαίου γενομένη διόρθωσις ἀπῆρτησε πολὺν χρόνον καὶ μελέτην ἐμβριθῆ καὶ μακράν, ὡς ἀποδεικνύει ἡ ἐργασία τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὰ προταχθέντα τοῦ Πεντηκοστarioυ προλεγόμενα· καὶ ἐν τούτοις τὰ ὑπὸ Βαρθολομαίου διωρθωθέντα χρῆζουσι καὶ πάλιν διορθώσεως, διότι οὐδὲ ἐνός ἔργον ἡ διόρθωσις, οὐδὲ μιᾶς μόνης βιβλιοθήκης τὰ χειρόγραφα, ὅσον καὶ ἂν ἐξονυχισθῶσι καὶ μελετηθῶσι, δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς διόρθωσιν, ἂν μὴ ὡς δοκίμων βιβλιογράφων ἔργα. Ἀλλως τε δὲ διὰ τοῦ χρόνου πᾶσα καλὴ καὶ κοινωφελὴς ἐπιχειρήσις τελειοποιεῖται, οὔτε δυνατόν ἢ δίκαιον νὰ μεμψώμεθα τῆς ἐργασίας ἐνός, εἰάν γινώσκωμεν ὅτι κατὰ τὸ λεγόμενον ἀγαθοὶ πάντοτε καὶ πανταχοῦ οἱ δύο, πολλῶ μᾶλλον οἱ συντρέις, ὑπὲρ τὸν ἓνα.

Τὸ ἔργον, ὃ περ ἐπιχειρεῖ νῦν ἡ μήτηρ Ἐκκλησία, γενήσεται κατόπι μελέτης καὶ διακριβώσεως τῶν κειμένων, ὑπ' αὐτὴν τὴν ἐποπτεῖαν αὐτῆς, ἐν αὐτῇ τῇ πατριαρχικῇ αὐλῇ καὶ οὐκ ἐκτὸς αὐτῆς, διότι καὶ ὑλικὸν πλοῦσιον κέκτηται καὶ πάλιν θέλει χομίσαι τὸ πατριαρχικὸν τυπογραφεῖον, καὶ πιστῆρια κατάλληλα, καὶ ἐργάτας δοκίμους, ὡς εὐρήσει καὶ τοὺς δοκίμους ἐπιμελητὰς καὶ διορθωτὰς τῶν ἐκδόσεων. Ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὀρθοδόξων ἀπεκδέχεται καὶ ἀπαιτεῖ τὴν τῆς μεγάλης ἐπιχειρήσεως ὑποστήριξιν. Ἐὰν ὑπάρχωσιν ἐν τῷ ὀρθόδοξῳ γένει μιμηταὶ μεγάλῳφρονες καὶ εὐσεβεῖς τῶν ἀειμνήστων Ζωσιμαδῶν, τῶν μεγάλα ποσὰ χρημάτων ἀναλωσάντων πρὸς ἐκδόσιν Ἀγίων Γραφῶν καὶ τῶν τοῦ ἀσιδίου Θεοτόκη Κυριακοδρομίων, δυνάμενοι, μᾶλλον δ' εἰπεῖν θέλοντες νὰ βοηθήσωσι τῇ ἐκτύπῳ ἐνός καὶ μόνου τοιοῦτου βιβλίου, ὅπερ δυνατόν νὰ διδῇται πολλῶ εὐθηνότερον, αἱ τῶν ναῶν ἐπιτροπὰς καὶ οἱ τὰς ἱεράς παρ' ἡμῶν μονὰς διέποντες δύνανται, κατὰ καθῆκον, νὰ προ-

καταβάλλωσιν ἑκάστοτε τὸ ἀντίτιμον ἀριθμοῦ τινὸς ἀντιτύπων, ὧν χρῆζουσι ναοὶ τε καὶ μοναί, καθὼς ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἐκδόσεων γίνεται.

διότι τοιαύτας ἐκδόσεις διωρθωμένας, ἐν τῷ πατριαρχικῷ τυπογραφείῳ διεξαγομένας, ἡ Ἐκκλησία ἐπιθυμεῖ μὲν νὰ ἴδῃ διαδομένας παρὰ πᾶσι τοῖς εὐσεβέσιν, παρὰ πάσαις ταῖς ὀρθοδόξοις οἰκογενείαις, ἀπαιτεῖ δὲ ν' ἀκούσῃ εἰσαγομένας εἰς πάσας τὰς ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων, εἰς πάντα τὰ μοναστήρια τῶν ὀρθοδόξων. Αὐτὴ πάντων τούτων ἐποπτεύουσα καὶ μεριμνῶσα, καὶ κηδομένη τῆς ψυχικῆς τοῦ περιουτοῦ λαοῦ σωτηρίας, ἀξιοῖ καὶ περὶ τῶν λειτουργικῶν βιβλίων ὅπως ἐκεῖνα μόνον, ὅσα τῆς ἐκ τοῦ ἐγγύς ἀπ' αὐτῆς ἐτυχον ἐποπτείας, ἅμα δὲ καὶ τῆς εὐλογίας αὐτῆς, τεθῶσιν εἰς χρῆσιν, φέροντα τὸ νόμιμον κύρος. Ἐχει δ' ἐλπίδας ὅτι τὰ πιστὰ αὐτῇ τέκνα προθύμως ἐκτιμήσουσι τὰς ὑλικὰς θυσίας, εἰς ἃς ὑποβάλλεται νῦν, καὶ συντρέξουσιν, ὡς ἂν ἑκαστος κρίνῃ πρόσφορον, εἰς ἐπιτυχίαν ὑλικὴν ἐπιχειρήσεως, ἧς ὁ σκοπὸς ἡ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ ὑμνολογία, γινομένη μετ' ἐπιμελείας, ἵνα μὴ τὴν παρὰ τῷ προρῆτῃ κατάραν τοῦ ποιούντος «τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου ἀμελῶς» ἀκούσωμεν, καί περ δυνάμενοι ν' ἀποφύγωμεν αὐτὴν ἐν αἰῶνι πολλὰς ἡμῖν τὰς εὐκολίας τε καὶ βοηθείας, ὑλικὰς τε καὶ ἡθικάς, χορηγοῦντι ἐν πάσῃ κοινωφελείᾳ ὑποθέσει.

Σὺν τῷ παρόντι φύλλῳ λαμβάνουσιν οἱ συνδρομηταὶ τὴν προμετωπίδα τοῦ ΚΓ' τόμου καὶ τὸν πίνακα τῶν ἐν αὐτῷ περιεχομένων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἡ ἐορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἡ πανηγυρικῶς ὑπὸ τῶν καθ' ἡμᾶς σχολείων ἀγομένη, ἐτελέσθη σήμερον ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ μεγαλοπρεπῶς, ἱεουργοῦντος τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου μετὰ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολιτῶν Ἐφέσου, Ἰκονίου, Σμύρνης, Μιτυλήνης, Διδυμοτείχου, Βελεγράδων, Σεβρίων καὶ Κοζάνης, Ἡλιοπόλεως καὶ Θυατείρων, καὶ Καλλίουπόλεως καὶ Μαδύτου. Κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐμνημονεύθησαν τὰ ὀνόματα τῶν ἀοιδίμων ἱδρυτῶν, εὐεργετῶν, καὶ διδασκάλων τῆς πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ὡς ἀπὸ τεσ-

σαράκοντα ἐτῶν εἴθισται, τῶν ζώντων τε καὶ τῶν εὐσεβῶς κεκοιμημένων· παρῆσαν δὲ οἱ τῆς ἐορταζούσης σχολῆς ἑφοροί, οἱ διδασκαλοὶ καὶ μαθηταὶ καὶ πληθὺς εὐσεβῶν. Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἡ φιλόμουσος ὁμήγυρις ἀνῆλθεν εἰς τὴν Σχολὴν, παρισταμένων συνοδικῶν τινῶν μητροπολιτῶν, καὶ τοῦ τέως τοιούτου πανιερ. μητροπολίτου Βιζύνης, τῶν πανοσιολ. ἀντιπροσώπων τοῦ Παναγίου Τοῦρου καὶ τοῦ θεοβαδίστου Σινᾶ, ἐφόρων, διδασκάλων καὶ μαθητῶν τῆς σχολῆς καὶ ἐκλεκτῆς ὁμηγύρεως. Μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. εὐλογίαν τῶν κολύβων, ὁ ἐλλόγιμος διδάκτωρ καὶ καθηγητὴς κ. Π. Γ. Παπακωνσταντίνου ἀνέγνω τὸν εἰθισμένον λόγον, πραγματευθεὶς μετὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ ἐμβριθείας τὸν μῦθον τῆς Ἀντιόπης, τὴν τε γένεσιν αὐτοῦ καὶ τὴν διάδοσιν, ἐξ οὗ, ὡς γνωστὸν τοῖς φιλολογοῦσιν, ὁ Εὐριπίδης ὀρμηθεὶς ἐποίησε τὸ ἀπολεσθὲν ὁμώνυμον δράμα. Μετὰ τὴν ἀγόρευσιν, ψαλέντων τῶν πολυχρόνισμῶν τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου καὶ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, πατρικῶς εὐξαμένου τὰ δεόντα, ἡ συνέλευσις διελύθη.

Χοροστάσια.—Τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ, κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἐχοροστάτησε σὺν τοῖς σεβασμ. συνοδικοῖς ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὁ πανιερ. μητροπολίτης Σκοπίων κ. Σεβαστιανός.

Μητρόπολις Σωζοπόλεως.—Τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Σωζοαγαθοπόλεως κ. Κωνσταντίνου ὑποβαλόντος πρό τινας κανονικὴν ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας ταύτης παραίτησιν, ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐν τῇ χθεσινῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ ἐσκέψατο περὶ ἐκλογῆς διαδόχου. Προταθέντων ὑποψηφίων τῶν παν. μητροπολιτῶν Λιτίσης κ. Νικηφόρου, Βιζύνης κ. Δωροθέου καὶ Μογλενῶν κ. Ἰωαννικίου, καὶ γενομένων ἐν τῷ πατριαρχ. ναῷ τῶν ψήφων, ἐξελέγη μητροπολίτης Σωζοαγαθοπόλεως, ὁ τέως Βιζύνης κ. Δωρόθεος.

Μητρόπολις Βιζύνης.—Γενομένων δ' αὐθήμερον ψήφων πρὸς ἐκλογὴν μητροπολίτου Βιζύνης, ἐκ τῶν τεθέντων ὑποψηφίων τοῦ πανιερ. μητροπολίτου Βοδενῶν κ. Νικοδήμου καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων Μοσχοννησιῶν κ. Νεοφύτου καὶ Μυρέων κ. Στεφάνου ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ, ἐξελέγη μητροπολίτης Βιζύνης ὁ τέως μητροπολίτης Βοδενῶν κ. Νικόδημος.

Μητρόπολις Βοδενῶν.—Τῆς ἐπαρχίας Βοδενῶν χηρευσάσης ἕνεκα τῆς μεταθέσεως ταύ-

της, ἐν τῇ αὐτῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ ἐγένετο σκέψις περὶ πληρώσεως αὐτῆς. Ὅθεν μετὰ τὴν γεμένην πρότασιν καὶ προβολὴν ὡς ὑποψηφίων τῶν πανιερ. μητροπολιτῶν Λιτίσης κ. Νικηφόρου, καὶ πρώην Μαρωνείας κ. Κωνσταντίνου καὶ τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Μυρέων κ. Στεφάνου, ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ αὐτῷ σεπτῷ ναῷ, ἐξελέγη μητροπολίτης Βοδενῶν ὁ τέως ἐπίσκοπος Μυρέων κ. Στέφανος.

Μ. Μήνυμα.—Τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Βιζύνης κ. Νικοδήμῳ ἐγένετο χθὲς τὸ Μ. μήνυμα, μεθ' ὃ κατελθόντων τῶν σεβασμ. συνοδικῶν ἐν τῷ πατριαρχ. ναῷ, ἐποίησατο οὗτος τὴν νεομισμένην εὐχαριστίαν, ἀποχωρήσας ἀπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἧς τέως διετέλει μέλος.

Μητρόπολις Ἰωαννίνων.—Τῷ σεβασμ. μητροπολίτῃ Ἰωαννίνων κ. Σωφρονίῳ ἀπενεμήθη ὑπὸ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ σουλτάνου τὸ παράσημον Μεδζνδιὲ πρώτης τάξεως.

Ἐθν. Ὁρφανοτροφεῖον ἐν Πριγκήπῳ.—Τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἀνακοινώσαντος τῷ προέδρῳ τῆς ἐφορίας τοῦ ἐν Πριγκήπῳ Ἐθν. Ὁρφανοτροφείου σεβασμ. μητροπολίτῃ Διδυμοτείχου κ. Φιλαρέτῳ ὅτι ἡ Α. Α. Μ. ὁ σεπτὸς ἡμῶν Ἀναξ ἐν τοῖς ἐγνωσμένοις αὐτοῦ φιλανθρώποις αἰσθήμασιν νῦν δόκνησε νὰ διατάξῃ ἐσχάτως ὅπως τὸ εἰς κρέας καὶ ἄρτον εἰς τὰ ἐθνικὰ φιλάνθρ. καθιδρύματα παρεχόμενον κυβερνητικὸν σιτηρῆσιον αὐξηθῇ, ἡ ἐφορία τοῦ Ὁρφανοτροφείου συνελθούσα προχθὲς εἰς συνεδρίαν καὶ λαβοῦσα ἐπισήμως γνῶσιν τῶν νέων πρὸς τὸ ἄσυλον τῶν ὀρφανῶν συμπαθειῶν τοῦ μεγαθύμου ἄρχοντος ἡμῶν, ἐνέκρινεν ὅπως διὰ τῆς Α. Θ. Π. ὑποβληθῶσιν αἱ προσήκουσαι εὐχαρισταὶ τῇ Α. Α. Μεγαλειότητι καὶ ἡ βαθεῖα εὐγνωμοσύνη τῶν εὐεργετουμένων.

Σέρβος πρεσβευτής.—Τοῦ ἐνταῦθα ἐξοχ. πρεσβευτοῦ τῆς Σερβίας κ. Σῆμιτς ἀσθενούντος ἀπὸ τινῶν ἡμερῶν, ἡ Α. Θ. Π. ἐπανειλημμένως διηρώτησε τὰ περὶ τῆς ὑγείας αὐτοῦ διὰ τῶν ἀρμοδίων ὑπαλλήλων.

Πατριαρχικαὶ προσδράσεις.—Ἡ Α. Θ. Π. εὐνηρεστήθη νὰ διαδιβάσῃ διὰ τοῦ ἀρμοδίου πατριαρχικοῦ ὑπαλλήλου τῷ ἐκ τῶν συμβούλων ἐνδοξ. Κωνσταντίνῳ Ἀνανιάδῃ ἐφέντη τὰς πατρικὰς εὐχὰς αὐτοῦ καὶ προσρήσεις ἐπὶ τῷ ἄρραβῶνι τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ δεσποσύνης Ἐλένης μετὰ τοῦ κ. Α. Ράλλη.

Ὀνομαστικαὶ ἐορταί.—Τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ, μνήμη τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἡγὸν τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἐορτὴν οἱ σεβασμ. μητροπολίται Ἡρακλείας, Σερρών, καὶ Στρωμνίτης οἱς ἡ Α.Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης συνεχάρη τηλεγραφικῶς.—Ὁμοίως ἦγε τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ ἐορτὴν καὶ ὁ ἐν Ὁδησσῷ ἐθνικὸς εὐεργέτης κ. Γρηγόριος Μαρασλῆς, εἰς ὃν ἡ Α. Θ. Π. νύξαστο τὰ δέοντα διὰ θερμοῦ τηλεγραφήματος. Τῷ μεγάλῳ ὁμογενεῖ συνεχάρη ὡσαύτως καὶ ἡ τῆς Πατριαρχ. ἀστικῆς σχολῆς Μαρασλῆ ἐφορία. Αἱ πατριαρχικαὶ συγχαρητήριοι προσρήσεις διεδιδάσθησαν ὁμοίως διὰ τῶν ἀρμοδίων κληρικῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ πρώτῳ Δρυϊνουπόλεως, τῷ πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Γρηγορίῳ Κωνσταντινίδῃ Μ. ἱεροκήρυκι τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ τοῖς κκ. Γρηγορίῳ Χιδήρογλου ἐφέντῃ, καὶ Γρηγ. Βαννιέρῃ.

Αἱ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἱεραὶ μοναὶ σπουδαῖον ὑπὲρ ἱεροῦ σκοποῦ ἐπεμψαν ἄρτι, διὰ τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ποσὸν, πολλοστήν φορὰν ταύτην τεκμηριώσασαι αἰσθήματα φιλανθρωπίας, ἀνεξαρτήτως φυλετικῶν διαφορῶν καὶ οὕτω διακόσαι μὲν καὶ τεσσαράκοντα λίραι ἐδόθησαν τῇ κεντρικῇ ἐπιτροπῇ ὑπὲρ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος παθόντων, τριακόσαι δὲ καὶ τριάκοντα, διὰ τοῦ ἐνταῦθα ἐπιτρόπου τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ἐνεχειρίσθησαν τῇ Α. Ἱ. τῷ μεγάλῳ βεζίρῃ ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ αὐτοκρ. στρατοῦ. Αἱ ἱεραὶ βασιλικαὶ καὶ πατριαρχικαὶ μοναὶ, συμμεριζόμεναι τὴν κοινὴν θλίψιν ἐπὶ τοῖς παθήμασιν ἀδελφῶν ἀφωσιωμένων τῇ μητρὶ Ἐκκλησίᾳ, ἔδειξαν ἅμα ὅτι καθῆκον ἐστὶ κοινὸν τὸ κατὰ δύναμιν εἰσφέρειν καὶ ὑπὲρ τῶν ἐν μέσῳ κινδύνων καὶ δυσχερειῶν ἀναλαβόντων τὴν περιφρούρησιν τῶν δικαίων καὶ τὴν ἐξασφάλισιν ἡρέμου πολιτείας τῶν πιστῶν τοῦ κράτους ὑπηκόων.

Δωρεά.—Ὁ ἐκ Συγῆς τῆς ἐπαρχίας Προύσης κ. Εὐστράτιος Ζ. Μαμέλης, ἐπισκεψάμενος προχθὲς τὴν Α. Θ. Π. ἐνεχείρισεν καὶ 300 φρ. χρυσᾶ, δηλώσας ὅτι τὰ μὲν 260 διατίθουσιν ὑπὲρ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, τὰ δὲ 40 ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου.

Μεγάλη του Γ. Σχολῆς.—Καθηγητὴς τῆς Πατριαρχ. Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ὑποδειχθεὶς ὑπὸ τῆς ἐφορίας διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν συνθέσεων

ἐν ταῖς κατωτέραις τάξεσι, διωρίσθη ὑπὸ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου, κατὰ τὴν τελευταίαν διοικητικὴν αὐτοῦ συνεδρίαν, ὁ προλύτης τῆς φιλολογίας καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων τῆς Σχολῆς τελειοφοίτων κ. Ἰωακεῖμ Βαλαβάνης, γνωστὸς ἐπὶ πολυετῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἑλληνικῶν καὶ ἐπὶ συγγραφῇ διδακτικῶν βιβλίων ὠφελίμων.

Πατριαρχικὸν Γραφεῖον.—Ὁ διευθυντὴς τοῦ Α' πατριαρχικοῦ γραφείου κ. Ἱ. Δ. Τανταλίδης αἰτησάμενος ἔτυχεν παρὰ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς ἀδείας ὅπως ἐπὶ πεντάμηνον ἀπουσιάσῃ χάριν περιθάλλεως τῆς ὑγείας αὐτοῦ. Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὰς ὑπηρεσίας τοῦ κ. Τανταλίδου ἐν τῇ πατριαρχικῇ αὐλῇ, καὶ τὴν μετὰ ζηλωτῆς φερεπονίας ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, προὔτεινεν ὅπως δοθῶσιν αὐτῷ 50 λίραι λόγῳ ὁδοπορικῶν ἐξόδων τοῦ ὅπερ ἐνεκρίθη καὶ ὑπὸ τοῦ Δ.Ε.Μ. Συμβουλίου.—Ὁ κ. Τανταλίδης εὐγνωμῶν ἐπὶ τῇ στοργῇ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ὑπέβαλε τῇ Α. Θ. Π. τὰς θερμὰς αὐτοῦ εὐχαριστίας καὶ τῇ π. τρίτῃ ἀνεχώρησεν ἐντεῦθεν κατευθυνόμενος εἰς Αἴγυπτον προιθέμενος ὅπως ἐπισκεφθῇ καὶ τοὺς ἀγίους Τόπους.—Κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ τὰς διευθύνσεως τοῦ πατριαρχ. γραφείου θέλουσι διεξάγεσθαι ὑπὸ τοῦ β' γραμματέως κ. Χρήστου Παπαϊωάννου.

Ἐπισκέψεις.—Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμ. πατριάρχης τῇ π. δευτέρᾳ ἀνελθὼν εἰς τὰ Θεραπεῖα ἐπεσκέψατο τὸν σεβασμ. μητροπολίτην Δέρκων κ. Καλλίνικον.—Τὴν Α. Θ. Π. ἐπεσκέψατο τῇ ἐβδόμαδι ταύτῃ ἡ Α. Ε. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Ἱ. Γρυπάρης.

Τάφος οἰκογενείας Α. Σπαθάρη.—Ἡ Ἐφορία τῶν Ἐθν. φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, φόρον εὐγνωμοσύνης ἀποτίνουσα πρὸς τὴν μνήμην τοῦ δοιδίμου καθηγητοῦ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς Ἀνδρέου Σπαθάρη, ἐν τινι τῶν τελευταίων αὐτῆς συνεδριῶν, ἐνέκρινε, προτάσει τοῦ προέδρου τῶν εὐαγῶν καθιδρυμάτων σεβασμ. μητροπολίτου Ἐφέσου κ. Ἰωακεῖμ, μαθητοῦ τοῦ μακαρίτου χρηματίσαντος, ὅπως ὁ ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τάφος τοῦ ἀειμνήστου Σπαθάρη δωρηθῇ τῇ οἰκογενείᾳ αὐτοῦ θεωρούμενος ὡς ἰδιοκτησία αὐτῆς.

Σωματεῖα.—Συνεπεία τῶν οὐ πρὸ πολλοῦ γραφέντων μετὰ τινος πικρίας ἐν τοῖς «Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς» τῆς Πετροπόλεως δύο ἐκτενῶν ἄρθρων κατὰ τῆς εὐδοκίμως ἄλλοτε λειτουργού-

γούσης Ἑταιρίας τῶν μεσαιωνικῶν ἐρευνῶν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, καθὼς προ-
στάτης ἀνώτατος πάντων τῶν παρ' ἡμῖν κοινω-
φελῶν συνεταιρισμῶν, εὐκολύνων τὸ ἔργον τοῦ
σωματείου, παυσανένου τῶν ἐργασιῶν ἔνεκεν
ἐλλείψεως εὐπρεποῦς αἰθοῦσης, διέταξεν ὅπως
ἡ Ἑταιρία συνεδριάξῃ τούντεῦθεν προσωρινῶς
ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ κοινοῦ, ἐν τοῖς Πατριαρχείοις.
Ἡ πρώτη τοῦ ἔτους τούτου συνεδρίασις ἡγγέλ-
θη διὰ τὴν προσεχῆ παρασκευὴν, 6 φεβρουαρίου
(ὥρα 1½ μ. μ.). Ἡ Ἑταιρία ἔτυχε τῆς ἐγκρίσεως
τοῦ πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ ἀπὸ Κυζίκου τῇ 2
φεβρουαρίου 1876, πύλογῆθαι δὲ διὰ γράμματος
τοῦ πατριάρχου Διονυσίου τοῦ ἀπὸ Ἀδριανου-
πόλεως τῇ 4 μαΐου 1890, καὶ ἀνεγνωρίσθαι διὰ
γράμματος τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πα-
τριάρχου κ. Ἰωακείμ τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης,
συνοδικῶς ἐγκριθέντος ἐν μηνὶ νοεμβρίῳ τοῦ θε-
μελιώδους αὐτῆς νόμου.

Ἑλληνικὴ δημοσιογραφία.—Ἡ ἐφημερὶς
«Πρόοδος», ἥς τὸ προνόμιον παρεχωρήθη τῷ κ.
Ἰπατίῳ Π. Σπανοῦδῃ, κατὰ τὴν ἀγγελίαν τῆς
διευθύνσεως αὐτῆς, ἄρξεται ἐκδιδομένην προσε-
χῶς, μετὰ φιλοκαλίας. Ἐν καιρῷ γράψαντες ἐν
τῇ «Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ» τὰ δέοντα, συνιστῶμεν
μὲν πᾶσι τοῖς ὁμογενέσι τὴν ὑποστήριξιν τῆς
«Προόδου» οὐδὲν κοινὸν ἔχούσης πρὸς τὴν πρὸ
διετίας παρ' ἡμῖν ὀλίγα φύλλα ἐκδοῦσαν, ἐλπί-
ζομεν δ' ὅτι ἡ ἐμπειρία καὶ αἱ γνώσεις τοῦ ἀρχι-
συντάκτου καθὼς καὶ ἡ ἐπιδεικνυμένη ὑπ' αὐ-
τοῦ εὐλάβεια πρὸς τὰ κείμενα θέλουσι καταστή-
σει τὴν «Πρόδο» τοῦ ἔλλογ. κ. Κ. Π. Σπανοῦ-
δῃ πᾶσι χρήσιμον καθημερινὸν ἀνάγνωσμα.

Ἱερὰ Μονὴ Σινᾶ.—Ἀντιπρόσωπος τῆς ἱερᾶς
μονῆς τοῦ ἁγίου καὶ θεοβαδίστου ὄρους Σινᾶ ἐν
Τυφλίδι διωρίσθη ὁ πανοσιώτ. ἱερομόναχος κ.
Νεόφυτος, ἀντὶ τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Ἀμφι-
λοχίου Ἀργυράκη, παραμένοντος ἔνεκεν ὑποθέ-
σεων τῆς μονῆς ἐν Κιέβῳ. — Ὁ ἐν Τυφλίδι ἐπί-
τροπος ἱερομ. κ. Νεόφυτος ἦν μέχρι τοῦδε μέλος
τῆς ἐν Καίρῳ σιναϊτικῆς συνάξεως, ἥς τὰ λοιπὰ
μέλη εἰσὶν οἱ πανοσιολ. Γαβριὴλ Μαλαφούρης
καὶ Νικηφόρος Παπαδάκης, ἀρχιμανδρίται, καὶ
Νικόδημος πρωτοσύγκελλος.

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ, ὁ
πρὸ πενταετίας ἰδρυθεὶς ἐν Ἀθήναις καὶ τῇ 10
μαΐου 1899 διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ἀναγνω-
ρισθεὶς, συνεκρότησε γενικὴν ἐν τῷ καταστήματι
αὐτοῦ συνέλευσιν τῇ προπαρελθούσῃ κυριακῇ,
δοὺς εὐπροσώπως εὐθύνας καὶ λόγους καὶ μεθ'
ὑπερφηφάνιας ἐπὶ τῇ συντελεσθείσῃ ἐργασίᾳ αὐ-
τοῦ κοινὴν τῷ κοινῷ διὰ τοῦ τύπου καταστήσας
τὴν ἐκθεσιν τῶν αὐτῷ πεπραγμένων, ἣν ἀνέγνω
ὁ ἀκαταπόνητος τοῦ Συλλόγου πρόεδρος κ. Δη-
μήτριος Βικέλας. Μεταξὺ ἐλπίδων καὶ προσδο-
κιῶν καὶ φόβων ἀποτυχίας τὰς πρώτας ἡμέρας
αὐτοῦ διελθὼν ὁ Σύλλογος ἐπιδίδεται νῦν μετὰ
βεβαιότητος ἐπιτυχίας εἰς τὸ κοινωφελέστατον
ἔργον αὐτοῦ «τὴν διὰ παντὸς ἐφικτοῦ μέσου
ἀνάπτυξιν, ἐξυγίανσιν καὶ ἀνύψωσιν τοῦ ἑλλη-
νικοῦ λαοῦ» καὶ τοῦ ἔργου τούτου τὰ θεμέλια
καταβαλὼν ἀπὸ τῆς 1 ἰανουαρίου 1900, συνέ-
στησε τὴν φερώνυμον αὐτῷ βιβλιοθήκην, τεσσα-
ράκοντα ὁκτὼ τεύχη μέχρι σήμερον ἐκτύπώσας
ὠφελίμους τῷ ἑλληνικῷ λαῷ γνώσεις περιέχον-
τα, καὶ τιμώμενα ἀντὶ τιμήματος εὐτελοῦς. Ἐκ
δὲ τῶν 500,790 ἀντιτύπων, ὅσα δι' ἐξόδων αὐ-
τοῦ ἐξέδωκεν ἐν μιᾷ τετραετίᾳ, διεσπάρησαν εἰς
τὸν ἑλληνικὸν λαὸν τὸν ἐν τε τῷ βασιλείῳ τῆς
Ἑλλάδος καὶ ἀλλαχοῦ 485000 ἀντιτύπων.

Τὸ συμβούλιον τοῦ Συλλόγου παρατηρεῖ εὐφρο-
σύνης ὅτι καθ' ὅσον ὁ χρόνος παρέρχεται το-
σοῦτον ἡ ζήτησις τῶν ἐκδιδομένων ὑπὸ τοῦ Συλ-
λόγου βιβλίων γενικεύεται. Ἐκαστον βιβλίον
εἰσάγει μίαν ἢ πολλὰς ὠφελίμους γνώσεις παρὰ
τῇ οἰκογενείᾳ, ἥτις ἀγοράζει, τόσον δ' εὐληπτος
ἡ φράσις καὶ σαφὴς ἡ τῶν ἰδεῶν ἀνάπτυξις,
ὥστε μόνον οἱ δύνοντες ἴσως ὑπάρχει κίνδυνος
νὰ μὴ μάθωσι τι. Παρατηροῦμεν ὅμως μετὰ τινος
ἀπορίας ὅτι ἐκ τῶν ἐκδιδομένων τευχῶν ἡ **θρη-
σκευτικὴ διδασκαλία** τοῦ λαοῦ **κατέχει τρία**
τεύχη ἐκ τῶν **τεσσαράκοντα ὁκτὼ** ἐλπίζομεν
ὅτι τὸ διοικητικὸν τοῦ Συλλόγου συμβούλιον
ἀναπληρώσει καὶ τὴν ἑλλειψιν ταύτην, εὐρίσκον
πρὸς τοῦτο τοὺς δοκίμους ἐργάτας τοῦ πνεύμα-
τος καὶ τὰ κατάλληλα θέματα· ἀλλ' οἱ συνιστῶν-
τες αὐτὸ ἄνδρες ἐπίσης δύνανται καὶ γινώσκουσι
νὰ διαχέωσι τὴν ὑγιᾶ θρησκευτικὴν διδασκαλίαν
ἐν ἐκάστῳ τεύχει, μεταδίδοντι γνώσεις ἐκ τῶν
ἐπιστημῶν ἐλπίζομεν ὅτι καὶ τοῦτο ὑπ' ὅψιν ἐ-
χουσιν οἱ τὸ σωματεῖον διοικοῦντες καὶ τὴν αὐ-
ξήσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θρησκευτικῆς ὕλης συγ-

γραμματῶν θέλουσιν ἐπιδιώξει, πεποίθουσιν ἔχοντες εἰς τὴν τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν λαοῦ φιλομάθειαν· ἥδη ἐβεβαίωσεν ἡμᾶς ἐν ᾗ ὁ πρόεδρος ἀνέγνω ἐκθέσει ὅτι «τὸ λῆξαν ἔτος ἐν συνόλῳ σημειοῖ βήματα προόδου, παρεχούσης τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ Σύλλογος ἐξέρχεται τῆς πρώτης αὐτοῦ δοκιμαστικῆς περιόδου». Ὁ εὐσεβὴς ἡμῶν λαὸς ἐστὶν αἰείποτε πρόθυμος εἰς ἀνάγνωσιν, ἐπιθυμῶν πάντοτε νὰ ὑποστηρίξῃ κοινωφελεῖς ἐπιχειρήσεις· ἐὰν δὲ τὸ ἔργον τοῦ Συλλόγου πανταχοῦ προβιάσῃ οἱ ἱερατικῶς προϊστάμενοι, συνιστῶντες ἐν τοῖς οἴκοις, οὓς ἐπισκέπτονται, τὴν εἰσαγωγὴν τῶν θρησκευτικῶν βιβλίων, ἐὰν ὑποστηρίξωσιν οἱ διδάσκαλοι, συνιστῶντες ὡς πρὸς τὴν κατ' οἶκον μελέτην κατάλληλον πᾶν βιβλίον τοῦ Συλλόγου, ἐὰν προστατεύσωσιν αἱ ἐφορίαι τῶν σχολείων, ἐπιβάλλουσαι τοῖς ἐν καιρῷ τῆς ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἀναπαύλας σχολάζουσι μαθηταῖς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν τευχῶν, ἅπερ ὁ Σύλλογος ἔθετο τόσον εὐπρόσκτητα, φῶς ἐπιστήμης, φῶς ὑγιῶν γνώσεων, φῶς ἀγλαΐζον καρδίαν τε καὶ πνεῦμα θέλει διαχέεσθαι διὰ τῶν τευχῶν τοῦ Συλλόγου τῶν ὠφελίμων βιβλίων. Ἐὰν πραγματωθῇ τὸ μεταδοθὲν ἡμῖν, ὅτι τῶν ἐν Διπλοκιονίῳ ἑλληνικῶν ὀρθοδόξων σχολείων ἡ ἐφορία συνέστησεν, ὡς ἄνω, τὴν κατ' ἰδίαν μελέτην τοῖς μαθηταῖς τῶν αὐτόθι σχολείων, εὐχῆς ἔργον τὸ παράδειγμα τοῦτο νὰ εὕρῃ μιμητὰς καὶ σχολείων ἐτέρων ἐφόρους, ἵνα τῆς καρδίας ἡ διὰ πλάσις καὶ τοῦ νοῦς ἡ ὑγιὲς ἀνάπτυξις ἐπιδιωχθῶσι παρ' ἡμῖν ἐνθὺς ἀπὸ τῆς τρυφερᾶς ἡλικίας· οὕτω δὲ θέλομεν ἀποδείξει πᾶσιν ὅτι ἁμῶν ἱερὸς, συλλόγων βήματα, ἐταιριῶν φιλογενῶν ἐκδόσεις, εἰσάγουσαι πανταχοῦ ρήματα ζωῆς εἰς κοινωνίας εὐνομουμένας, ρῆμα Θεοῦ εἰς χριστιανικὰς κοινότητας, συνεργασθήσονται πρὸς κοινὴν τῶν ὀρθοδόξων ὑγιᾶ μόρφωσιν, ἵνα προετοιμάσῃ, κατὰ κοινὸν πόθον, τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει γενεὰς εὐρώστους θρησκευτικῶς καὶ διανοητικῶς καὶ ἠθικῶς.

ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ὧν τὸ πρόγραμμα (χωρὶς τῆς ἀπαιτουμένης ἐπιστολῆς) ἐστάλη ἡμῖν, ἠδύναντο νὰ ἀποβῶσι πρὸς τοῦτο συντελεστικά, καθὼς καὶ τὰ μαθήματα συλλόγου τινὸς ἐτέρου ἢ ἀδελφότητος, παιλαιᾶς ἢ νέας, σκοπὸν ἐπιδιωκούσης ἠθικοθρησκευτικὸν ἢ ψυχαγωγικόν. Τεσσα-

ρακονταετίαν ὅλην λειτουργεῖ παρ' ἡμῖν ὁ θεσμός τῶν δημοσίων τούτων μαθημάτων, δημιουργήσας ἀγορητὰς καὶ ρήτορας, οὐχὶ σπανίως ἐγκωμιαζομένους δημοσίως, ἵνα φανῇ ὅτι περὶ τούτου προέκειτο καθ' ὅλην δὲ τὴν τεσσαρακονταετίαν ταύτην, ἐὰν ἐξετάσῃ τις τὴν διδαχθεῖσαν ὕλην, εὐρίσκει μετὰ μεγάλης θλίψεως ὅτι, παρημελημένη λίαν ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία παρεῖχε τὸν αὐτῇ ἀρμόζοντα χῶρον εἰς ἕτερα θέματα, ὧν ἐπὶ καταλήψει ἀπλητεῖτο ἀκροατήριον ἀνεπτυγμένον, οἷον οὔτε ὁ Φιλόλ. Σύλλογος ἔδλεπε συνήθως, οὔτε οἱ καὶ ἐνορίας ποιητῶν καὶ θηρογενεῖς συνεταρισμοὶ, ἀνθοῦντες καὶ μαραινόμενοι τοσούτῳ συνεχῶς «ὅσα φύλλα καὶ ἄνθεα γίγνεται ὥρη». Τοῦ ἐφετεινοῦ μάλιστα προγράμματος τῶν δημοσίων τοῦ Συλλόγου μαθημάτων τὸ δέκατον μόλις ἀφοσιοῦται εἰς τὴν θρησκευτικὴν διδασκαλίαν, εἰς δὲ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν, τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἰδίως, οὔτε ἐν ἑκτῶν ἀναγγελιομένων εἴκοσιν ἐνὸς μαθημάτων, ἐνῶ τόσον ἐξόχως διδακτικὰς σελίδας αὐτηγορηγεῖ τοῖς ἀκροωμένοις καὶ τόσον ἀμφιλαφῶς ἐποικοδομητικὰ τὰ συμπεράσματα· ἠδύνατο δέ τις ἵν' ἀναλάβῃ τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν, πολλῶ προτιμότεραν οὔσαν τῆς ἀγγελιομένης διαλέξεως περὶ τῆς βιβλιοθήκης Μαρασλῆ, ἡ παρομοίων, ἄλλοτε γενομένων. — Εὐχόμεθα τὴν ρύθμισιν καὶ διάταξιν τῶν τοῦ Συλλόγου δημοσίων μαθημάτων πρὸς τὸ κοινωφελέστερον καὶ κατ' ἀμφοῖν ἐποικοδομητικόν, ἵνα τὰ παρ' αὐτοῦ ἀποφασισθὲν ἐπιμνησθῶσι καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν ἀδελφοτήτων, λάβωμεν δ' ὑπ' ὄψιν, μετὰ παρέλευσιν τεσσαράκοντα ὅλων ἐτῶν, ὅσα περὶ τούτου τοῦ θέματος ἔγραψεν ἀνὴρ, τὸ πρέπον κρῖναι δυνάμενος, ἐν τῇ «Νέᾳ Πανδώρα». Προσδοκῶμεν ἵνα κατὰ τὸ προσεχὲς ἀκαδημαϊκὸν ἔτος, μετὰ σύσκεψιν ὥριμον, βασιζομένην ἐπὶ πείρας πολυετοῦς, συσταθῇ σειρά μαθημάτων ἐν τῷ Συλλόγῳ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀδελφότησι τὸ τε πᾶσιν ὠφέλιμον τῶν θεμάτων ἐπιδιώκουσα καὶ βάσιν τιθεῖσα διδασκαλίας τὴν ἠθικὴν καὶ κυρίως τὴν θρησκευτικὴν ἐποικοδομήσιν τοῦ φιλομαθοῦς ἑλληνικοῦ λαοῦ.

ΕΚΔΟΣΙΣ «ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ». Ὁ ἐν Ἀθήναις νομοδιδάκτωρ καὶ δικηγόρος κ. Ἰωάννης Ζέπος δι' αἰτίσεως αὐτοῦ πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκ. πατριάρχην ἀναγγέλλει δευτέραν ἐκδόσιν τῶν Βασιλικῶν, ἥτοι τῆς συλλογῆς τῶν νόμων τῆς ἐπιχει-

ρηθείσης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου Μακεδόνης, καὶ συμπληρωθείσης ὑπὸ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν αὐτοκρατόρων, ἐξητήσατο δὲ τὴν τοῦ ἔργου σύστασιν καὶ ὑποστήριξιν ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους ἱερῶν μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἅτε δὲ τῆς β' ταύτης ἐκδόσεως, πλουτισθησομένης διὰ πλειόνων σπουδαίων ὑποσημειώσεων καὶ πληρεστέρας νομολογίας τῶν ἐν Ἑλλάδι δικαστηρίων ὡς καὶ τῶν ἐνταῦθα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παντὸς βαθμοῦ καὶ δικαιοδοσίας. Γνωστῆς γενομένης τῆς αἰτήσεως αὐτοῦ ταύτης καὶ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ, καὶ ληφθείσης ὑπ' ὅψιν τῆς γενομένης ἤδη ὑπ' αὐτοῦ πρώτης ἐκδόσεως τῶν Βασιλικῶν εἰς πέντε ὀγκώδεις τόμους περιεκτικούς ἐν ὑποσημειώσεσι καὶ τῶν κυριωτέρων ἰουστινιανείων νεαρῶν καὶ νομολογίας τῶν τε ἐν Ἑλλάδι ὡς καὶ τῶν ἐνταῦθα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου δικαστηρίων, ἡ ἱερὰ Σύνοδος σκεψαμένη ὅτι ἡ δευτέρα ἐκδοσις τοῦ βιβλίου τούτου, ὄντος χρησιμωτάτου καὶ ἀπαραιτήτου πᾶσι μὲν τοῖς περὶ τοὺς νόμους ἀσχολουμένοις, ἰδίᾳ δὲ ταῖς ἱεραῖς μητροπόλεσι τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ταῖς ἐπισκοπαῖς καὶ ταῖς ἱεραῖς μοναῖς καὶ ταῖς ἐξαρχίαις, κεκλημέναις δικάζειν καὶ ἀποφαίνεσθαι ἐπὶ ζητημάτων πνευματικῆς καὶ ὑλικῆς φύσεως, οἷον περὶ γάμου, μνηστείας, διατροφῆς, νομιμοποιήσεως τέκνων, διαθηκῶν, προικὸς καὶ λοιπῶν, ἀναγομένων τουτέστιν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν καὶ ἀρμοδιότητα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καὶ περιέχοντος εὐσύννοπον καὶ τακτικὴν συλλογὴν τῆς ἰουστινιανείου νομοθεσίας, ἥτοι, τῶν Πανδεκτῶν, Εἰσηγήσεων, τοῦ Νέου Κώδικος, ἔτι δὲ καὶ τῶν σπουδαιοτέρων νεαρῶν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, ἔσται βελτίων ἅτε πληρεστέρα τῆς πᾶσι γνωστῆς πρώτης, ἐνέκρινεν ἵνα θερμῶς συστηθῇ διὰ σεπτῆς πατριαρχικῆς ἐγκυκλίου τοῖς ἀνὰ τὸ κλίμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου πανιερχ. μητροπολίταις, τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις, τοῖς πατριαρχικοῖς ἐξάρχαις καὶ τοῖς ὀσιωτάτοις ἡγουμένοις τῶν ἱερῶν μονῶν πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ πολυμαθοῦς ἐκδότου ἐν τῇ σπουδαίᾳ καὶ φιλοτίμῳ ταύτῃ ἐπιχειρήσει αὐτοῦ.

Τὸ ἔργον τοῦτο συνίστησιν ἡ «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια» ὡς σπουδαιότατον πρόσκτημα τῆς βιβλιοθήκης παντὸς φιλομούσου ὁμογενοῦς.

Ἐκκλησίαι ἐν τῇ διασπορᾷ.

«Διχαρτύρησις τῆς ἐν **Μελβούρνη** ἑλληνικῆς ὀρθόδοξου ἐκκλησίας πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος· Ἀθανάσιος Καντόπουλος προϊστάμενος». Μεταφρασθέντα ἐξ ἀγγλικῆς ἐφημερίδος ἐκδίδομεν πρὸς γνῶσιν τοῦ κοινοῦ τὰ ἐξῆς: Διὰ τοῦ ἀπὸ 2 ἰουνίου 1903 ἐγγράφου αὐτῆς πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν τῆς ὀρθόδοξου ἑλληνικῆς κοινότητος Μελβούρνης ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δηλοῖ ὅτι, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὰς ἐπανειλημμένας τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης αἰτήσεις καὶ μετὰ συνεννόησιν μετὰ τῆς Α. Μ. τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων, διώρισεν ἐφημέριον τῆς ἐν Μελβούρνη ἐκκλησίας τὸν ἀρχ. Νίκανδρον Μπετίνην. Διὰ τοῦ αὐτοῦ ἐγγράφου συνιστᾶται τῇ κοινότητι σέβας τῇ Α. Μακαριότητι, συναινεσάσῃ ἐθελχάθως εἰς τὴν ὑπαγωγὴν αὐτῆς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀγάπη καὶ εἰρήνη πρὸς τοὺς λοιποὺς ἐν Μελβούρνη ὀρθοδόξους.

Ἡ διχαρτύρησις, περὶ ἧς πρόκειται, ἀπευθύνεται κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἑλλάδος, χαρακτηριζομένης ὡς παραλόγου καὶ ἀδικαιολογήτου. Ἀναφέρεται ἐν αὐτῇ ὅτι ἡ ἀνέγερσις τῆς ἐκκλησίας τῆς Μελβούρνης ὀφείλεται τῇ Συριακῇ κοινότητι, ἥτις προσετέθησαν ῥῶσοι τινες καὶ πολλὰ μέλη τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος, καὶ ὅτι τῇ αἰτήσει τῆς κοινότητος ταύτης ὁ πατριάρχης Δαμιανὸς διώρισεν ἐφημέριον αὐτῆς τὸν σεβάσμιον Ἀθανάσιον Καντόπουλον, ἡλικίας 33 ἐτῶν, κατὰλληλον διὰ τὴν θέσιν ταύτην, διαπρέποντα διὰ τε τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν γλωσσομάθειαν αὐτοῦ, τέλειον Ἰωάννην κατὰ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν συμπάθειαν, Παῦλον κατὰ τὸν ζῆλον καὶ τὴν ὑπομονήν, Πέτρον κατὰ τὴν ζέσιν καὶ τὸ θάρρος καὶ τέλος κατὰ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν εἰρήνην μαθητὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Κατὰ τὴν ἀφίξιν αὐτῶν ἐγένοντο συνδρομαὶ τινες τῶν μελῶν πρὸς ἀνέγερσιν ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀνεπαρκεῖς· εὐτυχῶς ὅμως, χάρις εἰς δάνειον τριῶν πλουσίων ἐλλήνων, κατωρθώθη ἡ ἐπίτευξις τοῦ ποθουμένου. Πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς ἐκκλησίας κατὰ νόμον συνετάγησαν καὶ ἐπεκυρώθησαν καταστατικὰ αὐτῆς, ὑπάγοντα τὴν ἐκκλησίαν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἑλλάδος, στεροῦντα τὸν προϊστάμενον πολλῶν αὐτοῦ κληρικῶν δικαιωμάτων καὶ παρέχοντα πλεῖστα τοιαῦτα τοῖς ὡς ἄνω τρισὶ κυρίοις, διορισθεῖσιν ἰσοβίως ἐπιτρόποις τῆς ἐν λόγῳ ἐκκλησίας. Ὁ προϊστάμενος κ. Ἀθανάσιος Καντόπουλος ἠναγκάσθη νὰ ἀποσυρθῇ τῆς θέσεως αὐτοῦ πρὸς μεγίστην θλίψιν τοῦ λαοῦ.

Περαιτέρω διατυπώνονται πολλά παράπονα διὰ τὸν διορισμὸν τοῦ ἄρχιμ. κ. Νικάνδρου ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἑλλάδος καὶ ζητεῖται ἡ ἐπάνοδος τοῦ πατρὸς Ἀθανασίου Κωντοπούλου εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ πρὸς πρόληψιν δυσχερῶν συνεπειῶν.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΑΛΕΚΤΑ*

Καὶ νῦν μεταδίδομεν εἰς τὸν περὶ τῶν ἐκδόσεων τοῦ Πολυζῶη Λαμπαντζιώτη βραχὺν λόγον.

τὸ βιβλίον, ἐξ οὗ μετέγραψα ἀναγκασθὼν τῶν ἐκδόσεων αὐτοῦ, ἐστὶ μικροτάτου σχήματος, ὅπερ ὁ Βρετὸς σημειοὶ παραδόξως²⁸ εἰς δέκατον ἕκτον, ἐνῶ κἀλλιον δύναται ἵνα εἴπῃ τις αὐτὸ τριακοστὸν δεύτερον. Ὀλίγιστα βιβλία μικροῦ σχήματος τοιοῦτου μέχρι σήμερον εἶδον· τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς τῶν ἐλλήνων ἐδωρησάμην πρὸ ἐτῶν βιβλιάρχιον μικρότατον, ἔργον τοῦ ἐκ Δηματζάνης διδασκάλου Ν. Νικητοπούλου²⁹. τῇ τῆς Μεσαιωνολογικῆς Ἑταιρίας προσήνεγκον ἕτερον μικρὸν «Εὐχὰς κατανυκτικαὶ λίαν ψυχοφελεῖς εἰς κάθε εὐσεβῆ καὶ ὀρθόδοξον χριστιανόν. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσαι, ἀδείξαι τοῦ Παναγιωτάτου ἡμῶν Δεσπότη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Κυρίου Γρηγορίου. Συνδρομῇ τοῦ ἐντιμωτάτου κυρίου Χριστοδοῦλου Παπαῖ Ἰωάννου, καὶ ἐπιστάται τοῦ ὁσιωτάτου κυρίου Ἰωσήφ ἀγιορίτου τοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ Κοινοβίου τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1819», ἐκτεινόμενον εἰς 22 σελίδας³⁰, ἄγνωστον τῷ τε Βρετῶ καὶ τῷ Λάμπρῳ. Σχῆμα τοιοῦτον ἔχει καὶ τὸ Ἐξομολογητῆριον τοῦ Νικηφόρου Πασχάλεως³¹, μαθητοῦ Θεοφάνους Ξενακίου

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 29—33.

28. Νεολ. Φιλ. Β', ἀρ. 219.

29. Ἐπίτομος Γραμματικὴ (ἐκ 12 σελίδων) ὑπὸ Ν. Νικητοπούλου Δημητρίαντον — Ἐν τῇ τυπογραφείᾳ Ἀθηνῶν, τῷ 1825» μέρος Β'. Τὸ πρῶτον μέρος οὕτω εἶδον παρὰ Λάμπρῳ (Καταλ. Β', ἀρ. 248 — ὁ Βρετὶς ἀγνοεῖ) ἀναγράφεται «Γραμματικὴ διὰ τοῦ ἀλληλοδιδασκόμενου... εἰς 79 σελίδας, εἰς 12, ἐν Αἰγίνῃ, τῷ 1829· ἕτερον ἔργον τοῦ αὐτοῦ Νικητοπούλου.

30. βεβλῶς ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου. Ἔχει δ' ὕψος 80 χιλιοστῶν τοῦ μέτρου καὶ πλάτος 60. Ἡ προμετωπίς 95.

31. οὐδεμίαν ἀκριβῆ σχηματῶν ἰδέαν ἔχων ὁ Βρετὸς σημειοὶ τοῦ βιβλιάρχου σχῆμα τὸ ὄγδον (Νεολ. Φιλ. Α', 105). Τὸ ὕψος τῶν τοῦ βιβλίου σελίδων 83 χιλιοστὰ τοῦ μέτρου, τὸ πλάτος 60· ἡ προμετωπίς 95. Εἰρήσθω δ' ὅτι γράφει τὸν Νικηφόρον (σελ. 238 Α') Πασχάλην, ἐνῶ αὐτὸς οὗτος ὑπογράφεται Πασχάλεως ἐν τῇ τοῦ βιβλίου προτεταγμένῃ προσφωνήσῃ αὐτὸς εὐσεβεστάτοις χριστιανοῖς τοῖς ἀναγινώσκουσι ταύτην τὴν β' ἑκδοσιν.

τοῦ μετὰ ταῦτα μητροπολίτου Φιλadelphείας καὶ ἀπὸ τοῦ 1622;—1628 ἑφ' ἡμερίῳ τῆς ἐλληνικῆς ὀρθοδόξου ἐν Βενετίᾳ κοινότητος. Ὅμοιον ἐστὶ τούτοις τὸ βιβλίον Τὰ καθ' Ὑσμῆνην καὶ Ὑσμῆνιαν.

Περὶ Πολυζῶη Λαμπαντζιώτου σχεδὸν οὐδὲν γινώσκωμεν, διότι τὰ τοῦ Βρετοῦ, ὅτι³² ἐγεννήθη ἐν Ἰωαννίνοις, «ὅπου ἐδιδάχθη τὰ λεγόμενα κοινῶς ἐλληνικά γράμματα», ὅτι «περὶ τὰ μέσα τῆς III' ἑκατονταερίδος μετέβη εἰς Βιέννην μετὰ τὸν εὐγενῆ σκοπὸν νὰ ὠφελήσῃ τὸ ἔθνος τοῦ καὶ τὸν ἑαυτὸν τοῦ διὰ τοῦ ἐμπορίου τῶν ἐλληνικῶν βιβλίων», καὶ ὅτι «ἄμειρος ὅμως τῆς ἐλληνικῆς παιδείας, ἐμπιστεύετο εἰς τοὺς φίλους τοῦ τὴν μετάρρῃσιν διὰ τῶν συγγραμμάτων ἰταλικῶν τε καὶ γαλλικῶν, διὰ τὴν τύπωσιν τῶν ὁποίων ἐξήτει τὴν συνδρομὴν τῶν ἐν Βενετίᾳ καὶ Βιέννῃ πλουσίων ἐμπόρων μεταδίδειν προσωπικῶς διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπὸ μίαν εἰς τὴν ἄλλην πόλιν» γράφονται μᾶλλον εἰκῇ παρὰ μετὰ δόκιμον τῶν κατ' αὐτὸν ἐξετάσιν. Ὅτι οὐκ ἦν ὅλως ἄμειρος παιδεύσεως ἦν γνωστὸν τῷ Βρετῶ· τὸ δὲ λεγόμενον ὅτι μετέβαινεν ὁ Λαμπαντζιώτης ἀπὸ Βενετίας εἰς Βιέννην, ἐκ ταύτης δ' εἰς Βενετίαν ἐξαίτουμένος συνδρομὰς ἰδιωτῶν πρὸς ἐκδόσιν τῶν βιβλίων αὐτοῦ φαίνεται πως ἀπρὸς διόνουσον, εἴπερ ἦν τῷ Βρετῶ γνωστὸν³³ ἐξ ὁμολογίας αὐτοῦ τοῦ Πολυζῶη ὅτι «τόσον εὐδοκίμησεν ἡ πρώτη ἐκδοσις, ὅπου ἔκαμα, ὅπου εἰς ὀλίγον διάστημα καιροῦ, τὰ ὅσα βιβλία ἐτύπωσα μου ἀρπάχθησαν ἀπὸ τὰς χεῖρας». ἔμπορος δὲ βιβλίων ὁμολογῶν τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ κέρδη πῶς ἄρα γ' εὐπροσώπως δύναται ἵνα ζητήσῃ «διὰ τὴν τύπωσιν τῶν ὁποίων τὴν συνδρομὴν τῶν ἐν Βενετίᾳ καὶ Βιέννῃ πλουσίων ἐμπόρων»; Ἐκ τῶν ἀναγραφόμενων παρὰ Βρετῶ δέκα καὶ ὀκτὼ ἐκδόσεων τοῦ Λαμπαντζιώτη οὐδεμίαν ἀναγράφει δαπάνην ἑτέρου τινός, ἀλλὰ καὶ αἱ δεκαοκτὼ τὰς λέξεις «ἐπιμελεῖς καὶ δαπάνη» ἢ «ἀναλώμασι καὶ ἐπιμελείᾳ» Πολυζῶη· πῶς δ' εὐπροσώπως ὁ περὶ ἑαυτοῦ τοιαύτη γράφων ἐπιμελεσθήσεται «συνδρομὴν πλουσίων ἐμπόρων». Ἀμάρτυρα γράφει πιθανῶς ὁ Βρετὸς, ἴσως δὲ δικαίως, ἢ καὶ μικρότερον τοῦ πρόποντος, ὁ ἀείμνηστος Σοφοκλῆς Κ. ὁ ἐξ Οἰκουμένων ἐγραψεν, ὑπ' ὄψιν ἔχων τὰ περὶ Σεργίου Μακροβίου τοῦ ἐξ Ἀγρῶν ὑπὸ Βρετοῦ μυθολογηθέντα, ὅτι τὰ ἄληθῆ «φαίνεται ὅτι συνήψεν εἰς τὸ γράφειν τοῦτο μυθῆριον, ἵνα κἀντεῦθεν δείξῃ ἐπὶ τῇ ἐκδόσει τῶν βιβλίων αὐτοῦ ἐπίγραμμα»³⁴

32. Νεολ. Φιλ. τόμ. Β', σελ. 295.

33. κατὰ τὸ προκείμεν, ὁ προτάττει τὴν Κατηχίσεως τοῦ Πλάτωνος Μόσχας ὁ Πολυζῶης τῷ 1782.

34. τοῦτό ἐστι τὸ τῆς προμ. τωπίδος τῆς Νεοελληνικῆς Φιλολογίας σῖμβολον ἢ motto

«Καὶ λῆθος (ἀλλ' οὐχὶ καὶ λῆρος;)» πολλάκις σοφίαν στέγει—³⁵».

Αἱ γνωστὰί ἡμῖν ἐργασίαι τοῦ Πολυζῶη Λαμπανιτζίωτου ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ 1757—1794, διότι παρὰ Βρετῶ ἀρχαιοτέραι τῶν ἐκδόσεων τοῦ Πολυζῶη φέρεται ἡ τῷ ἔτει 1757 ἐκδοθεῖσα «Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου νεομάρτυρος Νικολάου συντεθείσα παρὰ τοῦ λογιστοῦ κυρίου Νικολάου Κύρκου», καίτοι παρασημειοῖται τῆς Νεοελληνικῆς αὐτοῦ Φιλολογίας ὁ Βρετὸς ὅτι εἶδεν ἀγγελίαν τοῦ Πολυζῶη περὶ ἐκδόσεως τῆς Χαλκίδας τῷ 1756 ὑπ' αὐτοῦ (ἐν Βενετίᾳ). Ἀλλ' ὅπερ ἄπορον ἡμῖν ἐστίν ὅτι βιβλίον φερόμενον παρὰ Βρετῶ ὡς ὑπὸ Πολυζῶη ἐκδοθέντα αὐτὸς οὐ σημειοῖ μεταξὺ τῶν ἰδίων ἐκδόσεων οἷον τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ νεομάρτυρος.

Τῶν ἐκδόσεων τοῦ Πολυζῶη δεόν 'να ἀνακαλύψωμεν, ὡς ἀγνώστους, ἐφ' ὅσον ἡρευνήσα, τῶν μὲν ἐν Βενετίᾳ γενομένων ἐννέα· εἰσὶ δ' αὐταί, μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1750—1782 διεξαχθεῖσαι :

Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Χαράλαμπος.

Ἀκολουθία τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων νεομάρτυρος Ἰωάννου.

Ἀγισματάριον, ὑπ' αὐτοῦ δις κεκοσμημένον, ἐκδοθέν δὲ καὶ ὑφ' ἐτέρων μεταξὺ τῶν ἐτῶν (ἴσως) 1750-1794.

Ἀλεξάνδρου Μυκεδόνος ἱστορία μυθώδης.

Ἀληθὴς ἱστορία Ἀλεξάνδρου τοῦ Μυκεδόνος.

Ἀλεξάνδρου Μυκεδόνος ἐκ τῆς Ἰνδίας ἐπιστολὴ πρὸς Ἀριστοτέλη τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ.

Ἐπιστολάριον τοῦ Μήλικ, ὅπερ ὁ Ζαβίρας γράφει ἐκτυπωθὲν ἐν Βενετίᾳ τῷ 1785, παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ, καὶ ὁ βεβαιοῖ, κατὰ Ζαβίραν, ὁ Σάθας³⁶ ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Πολυζῶης μαρτυρεῖ ὅτι ἡ πρώτη ἐκδοσις ἐγένετο ὑπ' αὐτοῦ ἐν Βενετίᾳ, τὸ Ἐπιστολάριον ἐξετυπώθη ἔτι πρὸ τοῦ 1781 (ἐν Βενετίᾳ).

Θρησκεία τῶν ἑβραίων.

Τετρατάκτερον, εἰς σχῆμα μικρόν· οἷς πρόσθετος τὸ μυθολογικὸν ἀρχαϊκόν.

Ἀναφέρονται παρὰ Βρετῶ ἐκδόσεις τοῦ Πολυζῶη ἄγνωστοι μὲντοι τῷ Λαμπανιτζίωτι.

1) Ἀκολουθία Νικολάου τοῦ νέου (1757).

2) Ἱστορία περὶ τῶν μυθολογούμενων θεῶν τῶν ἀρχαίων ἐλλήνων καὶ ἄλλων ἐθνῶν (1757).

γνωστὰί παρὰ Βρετῶ αἱ ἐξῆς ἐκδόσεις

1) Γνωμικὰ παλαιῶν φιλοσόφων (1780).

2 καὶ 3) Περὶ γένεσιν Ἱστορία, κατὰ μετέφρασιν Γεωργίου Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων (1759)· τόμος Α', Ἱστορία Ρωσσίας· Β', Ἱστορία τῆς Κίνας, (πᾶσαι αἱ ἐν Βενετίᾳ παρ' Ἀντωνίῳ Ζάττχ).

Τῶν δ' ἐν Βιέννῃ γενομένων, δεόν 'ν' ἀνακαλυφθῶσιν αἱ ἐξῆς ἐκδόσεις

Ἀλφραβητάριον.

Γραμματικὴ γαλλικῆς γλώσσης.

Διδακταλὶα τῶν ἱερῶν καὶ διακόνων (ἴσως ἡ τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Δ', ἥς ἐκδοσις ἀναφέρεται παρὰ Βρετῶ, ἐν Βιέννῃ, τῷ 1787).

Διδακταλὶα τῶν ἐξομολογούντων καὶ ἐξομολογούμενων.

Τὰ λοιπὰ τῶν ἀναγραφόμενων ὑπὸ Πολυζῶη εἰσὶ γνωστά καὶ τῷ Βρετῶ, ἐκτυπωθέντα παρὰ Γερολδίου, Βαυμαυστέρου καὶ τῷ ἡμετέρῳ Βεντότῃ, τὰ δὲ τοῦ Συμεὼν Θεσσαλονίκης ἐν Λειψίᾳ, παρὰ Βράτκποφ.

Δύο γνωστὰ τῷ Βρετῶ δυστυχῶς εἰσὶν ἀγνώστα τῷ ἐκδόντι Πολυζῶη :

α') Ἱστορία συνοπτικὴ τοῦ ρωσικοῦ βασιλείου, ὁμοῦ καὶ περιγραφὴ τῆς Ταυρικῆς χερσονήσου (1787).

β') Ὁ δεισιδαιμόμων ἀποκτητὴς τῶν ἀρχαιοτήτων (1791).

Μετὰ τὸ 1791 ὁ Β. ἐτὸς ἀναφέρει ἐκδόσεις τρεῖς· εἰσὶ δ' αὐταί :

1) Ἱστορία τῆς Ταυρικῆς χερσονήσου, ἡτοι Κριμίου (1792, παρὰ Γεωργίῳ Βεντότῃ) (μῆτοι τὸ ἀνωτέρω σημειωθὲν ὑπ' ἀριθμὸν α')

2) Ἀχιλλεὺς ἐν Σκύρῳ (1794, παρὰ Βεντότῃ).

3) Δημοφόντης (αὐτόθι, συγχρόνως).

σημειωτέον ὅτι ὁ Ροβινσὼν Χοτρός (Κρουσος), ὁ παρὰ Πολυζῶη ἀναφερόμενος ἐν ταῖς ἐκδόσεσιν αὐτοῦ, φέρεται παρὰ Βρετῶ³⁷ ὡς ἔργον Κωνσταντίνου Δημητρίου Μπελίου, τοῦ ἐκ Λινοτοπόλεως τῆς Μυκεδονίας, ἐκδεδομένον ἐν Βιέννῃ, παρὰ Βρετῶ, τῷ 1792. Πρέπει δὲ 'να προσθῶμεν εἰς τὰς παρὰ Βρετῶ φερόμενας ὀκτωκίδεκα ἢ δεκαεννέα ἐκδόσεις τοῦ Πολυζῶη Λαμπανιτζίωτη δέκα καὶ τέσσαρας ἐτι· τούτων ἐμοὶ ποθεινότερα γίνεται ἡ τοῦ Ἀλφραβηταρίου, ἵνα μάθωμεν πόσον ἄρξαι γε τῶν λοιπῶν ἐγένετο μεθοδικώτερον. Εὐχῆς ἔργον ἐστὶν ἡ τῆς ἱστορίας τῶν παρ' ἡμῖν τοιούτων βιβλίων ἐρευνᾶ³⁸. Ἐμνήσθην ἄλλοτε τούτων, ἀλλὰ καὶ

37. Νεοελλ. Φιλολ. Β', ἀριθμ. 223.

38. ἐὰν προσεχῶς συμπληρώσω τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐν ταῖς ἡμετέραις βιβλιοθήκαις ἀντιτύπων τῶν Ἀλφραβηταρίων καὶ τῶν Ἐξομολογηταρίων γράψω βραχέως περὶ τούτων.

35. Τὰ σωζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, ἐκιδόντος Σοφοκλέους Κ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμων. Ἐν Ἀθήναις, 1862· βλέπε τόμ. Α', σελ. 582 ἐν ὑποσημειώσει.

36. Ζαβίρας σελ. 535 Σάθας σελ. 527.

τότε ³⁹ καὶ νῦν ἦν καὶ ἔστι μοι ἄγνωστον τὸ τοῦ Πολυζώη Λαμπαντζιώτη παρὰ Βρετῶ ἀναφέρεται «Ἀλφάβητον ἑλληνικόν, πρὸς χρῆσιν καὶ σπουδὴν τῶν παιδῶν, ἐξ ἐπιταγῆς ὑπερτάτης ἐκτυπωθέν· Πετροπόλει· ἔτει 1782. Ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν», καὶ ἴσως ὁρθῶς ὁ Βρετὸς φρονεῖ ⁴⁰ «ὅτι εἶναι ποιημικ (δηλὰ γε δὴ πόνημα) Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρως». Τὰ τοιαῦτα διδασκτικὰ βιβλιόδια συνεδύζοντο πάντοτε πρὸς εἶδός τι Κτηχήσεως στοιχειώδους, ἧς προετίθετο τὸ ἀλφάβητον καὶ τινες συλλαβαί ⁴¹ κατὰ τὴν προπαρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα· διότι ἀπὸ τῶν ἀρχῶν αὐτῆς ἤρξατο τις ἐργασία πρὸς μεταρρύθμισιν καὶ διόρθωσιν τῶν τοιούτων ἀναγνωστικῶν, ἴσως δὲ τίτλοι τινὲς κεινοπρεπεῖς ἀνήκουσιν εἰς τοιαῦτα βιβλία· ἐπὶ παραδείγματι, οἱ συντάχεται τοῦ «Λογίου Ἑρμοῦ» ἀναγράφουσιν ⁴² «ἔνν νέον βιβλίον εὐκαταληπτότατον, ἀρμοδιώτατον διὰ τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ πολλὴν ὑπόληψιν φέρον πρὸς τὸν συγγραφέα του, ἐξεδόθη τῶρα νεωστὶ, ἐπιγραφόμενον, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, συνχρησθεῖσα παρὰ Δη-

39. Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας τόμ. Η', σελ. ἰδίᾳ 334 καὶ 337 καὶ τόμ. Θ', σελ. 54, 55, 61, κ. ἑξ.

40. Νεοελ. Φιλ. μέρος Β', ἀριθμ. 172.

41. τοιοῦτον εἰκόσω τὸ μικρὸν φυλλάδιον ἐκ 32 σελίδων, οὗ τὸν τίτλον ἔχω μαθὼν ἐκ φιλικῆς ἀναμνηστικῆς «Διδασκαλία χριστιανική, περιέχουσα τὰ ἀναγκαϊότερα ἄρθρα τῆς ἡμῶν ὁρθοδόξου πίστεως· πρὸ πάντων δὲ ἐρμηνείαν τινα περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ σφραγίσῃ τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ· τὰ ἴδιον καθεὶ χριστιανὸς ἔχει χρέος νὰ ἤξεύρῃ διὰ νὰ σωθῇ. Καὶ μάλιστα οἱ παιδαγωγοὶ ὀφείλουσι νὰ διδάσκωσι δι' ἐρωταποκρίσεως τὰ τῶν χριστιανῶν παιδία. Ἐνετίχθην τῷ 1779. Παρὰ Δημητρίῳ Θεοδοσίῳ τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων». Ἀγνωστον παρὰ Βρετῶ καὶ Λάμπρῳ τὸ βιβλίδιον.

42. τεύχος 1 μαρτίου 1817, σελ. 78 ἐν ὑποσημ. (α). Δυστυχῶς ὁ Βρετὸς, ὅστις δι' ἑτέρου τινός, ὡς φρονῶ ὀκνηροῦ ἢ ἐπιπολαίου, μετέγραφε τίτλους ἀπὸ τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ, παρετίθετο βιβλίον τοῦ Δημητρίου Νικολάου, τὸ κατὰ τὸ 1817 ἀγγελεθὲν, ὡς παρετίθετο τὴν δευτέραν παρ' ἡμῶν Καλλιγραφίαν, ἣν ὑπὸ τίτλον «Νέαι Ἐπιτηδεύματα, ἧτοι εἰκόνες τῆς καλλιγραφίας, σχεδιασθεῖσαι πρὸς χρῆσιν τῶν νέων τῆς αὐτῶν πατρίδος Μελενοίκου» ἐξέδωκαν ἐν Βιέννῃ, τῷ 1814, οἱ αὐτόθι διατρίβοντες Ἰωάννης Δ. Καλαμπάκης καὶ Κωνσταντῖνος Κούντζ. Λόγ. Ἑρμῆς τοῦ 1814, σελ. 78, τοῦ 1817, σελ. 228. Παρετίθεν ἐπίσης Βρετὸς τὴν ἀναφερομένην αὐτόθι (1817. σελ. 205) ἔκδοσιν τῆς Ἀποθήκης τῶν παιδῶν (ἐκ μεταφράσεως Σπυρίδωνος Βλαντιῆ) «μὲ διαφόρους εἰκονογραφίας», ὡς παρέδραμε καὶ τὴν λοιδορουμένην ὑπὸ τῶν τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ συντακτῶν «φυλλάδα σατυρικὴν διὰ στίχων» (ἐν Βιέννῃ ἴσως) τὴν ἀπειραφωμένην Τράγου κατάρρησις· Σύνταγμα Ἐλευθερίου Ἀμφιλοχέως· αὐτόθι σελ. 568. Τῶν βιβλίων δὲ τούτων καὶ Παῦλος ὁ Λάμπρος ἐστερεῖτο, μὴ ἀναγράψας, ὡς εἶδος, ἐν τοῖς αὐτοῦ Καταλόγοις.

μητρίου Νικολάου. 1815», μὴ σημειοῦντες τόπον ἐκδόσεως μήτε καὶ κατ' ἀκριβείαν, ὡς ὤφειλον, τὴν ἐν αὐτῷ περιεχομένην ὕλην.

Ὀλίγους στίχους καλὸν ν' ἀφοσιώσωμεν εἰς τὴν μνήμην τῶν μετὰ τοῦ Λαμπαντζιώτου συνεργασθέντων μᾶλλον δ' ἐνός ἐκ τούτων. Ὁ κυριώτερος, ὁ πᾶσι γνωστὸς ὡς διορθωτὴς καὶ συμπληρωτὴς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τοῦ Μελετίου Ἀθηνῶν ἐστὶν ὁ Ζακύνθιος Γεώργιος Βεντότης, περὶ οὗ γράφουσιν ἱκανὰ Ζαβίρας καὶ Βρετὸς, ἀφ' ὧν μετέγραψεν ὁ Σάθας ⁴³, τοῦ δὲ Βεντότη τὰ ἔργα, τὰ τε ἴδια καὶ τὰ διὰ τῆς τυπογραφίας αὐτοῦ τῷ ἔθνει δωροδορηθέντα, καλὸν ν' ἀναγραφῶσιν ἐν ἰδίᾳ δοκίμῳ δικτριβῇ· διότι ὁ ἀνὴρ κάλλιστα συνεισήνεγκεν εἰς τὴν πνευματικὴν τοῦ ἔθνους ἀνάπτυξιν, ἐπιδιώκων τὴν τοῦ κοινωφελούς διάδοσιν, ἀπὸ τῶν εὐτελεστέρων, ὡς σήμερον ἰδίᾳ κατήντησαν, Ἡμερολογίων ⁴⁴, ἧ καὶ τῶν πρὸς εὐκολίαν τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν καὶ τῶν ἀναστρεφόμενων ἐν τῇ ἀγορᾷ συντεινόντων ⁴⁵, μέχρι τῶν σπουδαιοτέρων, ἐκείνων ἰδίως, ὅσα παρὰ τοῖς μὴ μετέχουσι παιδεύσεως ἀνωτέρας ἠδύναντο νὰ διαδίδωσιν εἰδήσεις ἐκ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν ἢ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας καὶ τῆς μυθολογίας αὐτῆς ἧς τὸ μάθημα ἰδίως ἐν οὐδεμιᾷ τῶν τότε

43. Ζαβίρας· σελ. 220 καὶ 244. Βρετὸς· Α', σελ. 180-181 ἐνθα δίδωσι τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι «θέλει ὁμιλήσει καὶ εἰς τὸ Β' μέρος τοῦ παρόντος Καταλόγου», ἐν ᾧ (σελ. 245) γράφει «ἴδε καὶ τὴν βιογραφίαν τοῦ λογίου τούτου εἰς τὸ Α' μέρος». Εἰρήσθω δ' ὅτι κατὰ λῆθος (καὶ ὑπὸ Κ. Ν. Σάθα μεταγραφέν, Νεοελ. Φιλ. σελ. 561) διεστράφη τὸ τοῦ Πολυζώη ὄνομα (Βρετοῦ Α', 181, στήλη α') γράφεν Πᾶνος.

44. Ὁ Ζαβίρας οὕτω κρίνει «πρῶτος ἐχρημάτισεν εἰς τὸ γένος ἡμῶν (ὁ Βεντότης) ὅπου ἐξέδοτο ἐφημερίδας εἰς τὴν γλῶσσαν μας καὶ Καλενδάρια τοιαῦτα ὅπου οὐδέποτε εἶχε πρότερον τὸ γένος μας», ἴσως τι καλὸν μάθωμεν καὶ ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἐρεῦνης περὶ τῶν Ἡμερολογίων Βεντότη, Μαρκιδῶν καὶ Ρουσιάδου· νομίζω δ' ὅτι πρὸς τοιαύτην ἐργασίαν παρεσκευάζεν ἑαυτὸν καὶ Κρισάριος ὁ Δαπόντες.

45. τοιοῦτο γινώσκω τὸ «Πινακίδιον ἀριθμητικόν, ἐν ᾧ περιέχονται διάφοροι πίνακες, διὰ τῶν ὁποίων δύναται πᾶς τις μὲ εὐκολίαν νὰ εὕρῃ Φλωρία, Ταλήρια κτλ. ἀπὸ τὸ ἓνα ἕως τὰ 1000· πόσα κάμνουν· ὁμοίως δεκαεπτάρια καὶ ἐπτάρια ἀπὸ τὸ ἓνα ἕως τὰ χίλια χέρια, πόσα κάμνουν. Καὶ πίνακες διαφόρων, διὰ νὰ ἤξεύρῃ πόσον διάφορον ἀνῆκει τὸν χρόνον, μῆνα, ἐβδομάδα, καὶ ἡμέραν, πρὸς 6. 8. 10. 12. τὰ ἑκατόν.» Ἐτι δὲ καὶ διάφορα φλωρία καὶ ἀσημένια ἄσπρα τῆς Εὐρώπης πόσα Φωρίνια κάμνουν. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας, ἐκ τῆς Τυπογραφίας Γεωργίου Βεντότη. Ἐν ἔτει 1791, . . . Εἰς ὅδον μικρὴν, ἄνευ σελιδαριθμῆσεως· τὸ βιβλίον ἄγνωστον παρὰ Λάμπρῳ καὶ Βρετῶ. Σημειῶ ἐνταῦθα ὅτι «πίνακες διαφόρων, δηλοῦ πίνακες τόκου.

σχολῶν παρ' ἡμῖν ἦν εἰσηγμένον⁴⁶. τότε μάλιστα, πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν πολυτιμῶν περιοδικῶν τοῦ «Λογίου Ἑρμοῦ», τοῦ «Τηλεγράφου» καὶ τῆς «Καλλιόπης». οἱ παρ' ἡμῖν λόγιοι καὶ τὰ ἑλληνικὰ τυπογραφεῖα ἠνγκάζοντο διὰ φυλλαδίω να μεταδίδωσι τοῖς φιλομαθέσι γνώσεις χρησίμους περὶ συγχρόνων γεγονότων, ἃ σήμερον μνησθόμεν ἀπὸ τῶν ἐφημερίδων⁴⁷.

Ὁ ἕτερος τῶν ἐπὶ βραχὺ χρόνου τῷ Λαμπριντζιώτῃ συνεργασθέντων ἐστὶν ὁ δυστυχὴς Μιχαὴλ Δούκας Χατζῆ Μιχαήλ, ὁ μεταφράστης τῶν ἐν Βιέννῃ τῷ 1783 ἐκτυπωθέντων βιβλίων Ἠθικῆς περιηγήσεως Κύρου, Μυθολογικοῦ Πιλάδου, καὶ Ἱστορίας Βελισσαρίου. Περὶ τοῦ Μιχαήλ γράφει δις⁴⁸ ὁ Ζαβίρας ὅτι, σιατιστεύς, ὢν ὁ δύστηνος, μαθητὴς ἐν Σιατίστῃ γενόμενος τοῦ σιατιστέως Μιχαήλ Παπᾶ Γεωργίου, καὶ φιλομαθέστατος, ἐκωλύετο ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἵνα σπουδάζῃ, προορισθεὶς εἰς τὸ ἐμπόριον, ἰδίως ἐν τῇ πόλει Σκοπίων. μεταβὰς εἰς τὴν Βιέννην ἐξέμαθε τὴν γερμανικὴν καὶ τὴν γαλλικὴν καὶ τὴν λατινικὴν, «ἀλλὰ διηρέθισε πολλοὺς καθ' ἐκείνου ἐν ὑποψίᾳ γενόμενος ὥς ὅτι φρονεῖ τὰ τῶν νικητῶν ἄλλοι δὲ ἐστοχάζοντο αὐτὸν ὡς ἄφρονος καὶ μωροῦ, ὅθεν καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν ἐν Βιέννῃ φυλακὴν τῶν μωρῶν· ἀλλ' ἐλευθερωθεὶς ἐκείθεν ἐπέμφθη εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ὅπου πολλὰ ἀνοίκει αὐτῷ⁴⁹ ποιήσας ἐπέμφθη παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἰς τὴν μονὴν τῶν Μετεώρων, καὶ μεθ' ἑκκλῆστον χρόνον εἰς τὸ τοῦ Ἀθωνοῦ ὄρος, ὅπου καὶ τὸ ζῆν ἐξεμέτρησεν».

46. τοιοῦτο τὸ παρὰ Λάμπρῳ τε καὶ Βρετῷ ἄγνωστον βιβλίον τοῦτο· «Συντομωτάτη συλλογὴ διαφόρων ἱστορικῶν καὶ μυθολογικῶν ἀντικειμένων, πρὸς διατριβὴν τῶν νέων· ἐρανισθεῖσα ἐκ τῆς τοῦ Γεδιῆ Χρηστομαθείας καὶ μεταφρασθεῖσα εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἀπλουστεράν διὰλεκτον, ἅμα δὲ καὶ ἐπαυξηθεῖσα μετὰ τινων σημειώσεων ἀναγκαίων ὑπὸ Μιχαήλ Γεωργίου τοῦ ἐξ Ἀμπελακίων, τύποις δ' ἐκδοθεῖσα δαπάνῃ ἰδίᾳ· Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας. Ἐν τῇ τυπογραφίᾳ Γεωργίου Βενδύτου. 1810,». Τούτου τοῦ Μιχαήλ Γεωργίου σύγγραμμα γινώσκει ὁ Βρετὴς Ἀποθήκην τῶν πλίδων, διάφορον τῆς τοῦ Σπυρ Βλαντῆ Β', ἀριθμ. 453.

47. πολλῶν ὁμοίας ὕλης φυλλαδίων τίτλους ὁ φιλόστοργος εὐρίσκει παρὰ Λάμπρῳ καὶ Βρετῷ· εἶδον δὲ καὶ κατ' ἐξῆς, ἄγνωστον αὐτοῖς, «Περὶ τῆς ἐν ταῖς κλειναῖς Ἑνεταῖς διατριβῆς τῶν κωμῶν τῆς Ἀρκτοῦ κατὰ τὸν ἰανουάριον μῆνα τοῦ 1782· ἐπιστολὴ τῆς κυρίας κομητίσσης Ἰουστινιάνας τῶν Ὀρσίνων καὶ Ροσεμβέργ πρὸς τὸν Ριχάρδον Βύνιον, ἀδελφόν της εἰς Λόνδρον. Μετάφρασις ἐκ τῆς γαλλικῆς εἰς τὴν ἀπλὴν ρωμαϊκὴν διάλεκτον. Ἑνετίσαι. 1782. Παρὰ Δημητρίῳ Θεοδοσίῳ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων, 75 σελίδες εἰς ὄγδοον μικρόν.

48. ἐν ταῖς σελίδι 416 καὶ 421—422.

49. ἡ λέξις αὐτῷ ἀναφέρεται πιθανῶς εἰς τὸν πατέρα τοῦ Μιχαήλ Δούκα Χατζῆ Μιχαήλ.

Ταῦτα γράφονται χωρὶς ὀρίσμου χρόνου καὶ τόπου· μήτε δ' ἢ ἐν Ἀθωνι μονῇ, μήτε ἢ ἐν Μετεώροις ὀνομάζεται. Πότε ἀπεστάλη ἐκεῖ ἄγνωστον, ἀλλ' ὡς ἐκ τῶν τοῦ Ζαβίρα γραφομένων ἠθελεν εἰκάζει τις, μετὰ τὸ 1783. Εὐτυχῶς, ἐνέτυχον πρὸ πενταετίας ἐπιστολῇ τινι αὐτογράφῳ, μᾶλλον δ' εἰπεῖν ὁμολογίᾳ πίστεως, ἐκ τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Λαύρας τῇ 21 μαρτίου 1788 γραμμένη, ἐξ ἧς σαφέστερον τῶν παρὰ Ζαβίρα γινώσκονται τὰ κατὰ τὴν ὑπερορίαν αὐτοῦ. Ταύτην ἐκδίδωμι⁵⁰ διατηρῶν τὴν τε γραφὴν καὶ στίξιν, δεικνύων ἅμα διὰ κεραίων τὸ τέλος ἐκάστου στίχου τῆς ἐπιστολῆς ἢ ὁμολογίας ἢ δικηρυχέσεως· ἥτις ἐστὶν αὕτη:

Ἀοράτω βλάβῃ πονηρῶν καὶ φθονερῶν τοῖς ἀγαθοῖς Μάγων κρατούμενος, ὁρατῶς δὲ, πονηρῇ, καὶ παρανόμῳ βίᾳ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀρχιερατεύοντος Κυρίλλου σισανίου, ἀντὶ τοῦ εἰς Κωνσταντίνου πόλιν ἀχθῆναι, καὶ ἐν τοῖς ἐκεῖσε βασιλικοῖς Κριτηρίοις δικασθῆναι, ἐν τῷ πύργῳ καλουμένῳ τζιμισκῇ τῆς σεβασμίας Λαύρας εἰρκτὴν ὑποστὰς, καὶ τὸ νῦν εἶναι ἐν τῷ αὐτῷ εὐρισκόμενος, βουλῇ τῶν συμπαθῶς καὶ εὐσεβῶς ἐν τῇ ρηθείᾳ σεβασμίας Μονῇ πρωτευόντων, γράφω τὸ παρὸν, ὡς οἶον τῇ ἀσθενεῖ καταστάσει μου, κατὰ τε τῶν παρὰ τοῦ εἰρημένου Κυρίλλου κατ' ἐμοῦ πρὸς αὐτοὺς Γραφέντων, καὶ κατὰ τῆς πονηρῶς διασκεδασθείσης φήμης, ἀθείζοντα, καὶ κατὰ Θεοῦ ἀσεβοῦντα ἀποφαινούσης με· καὶ μόνον περὶ τῶν πονηρῶς παρὰ τοῦ εἰρημένου Κυρίλλου κατ' ἐμοῦ Γραφέντων, τοῦτο μὲν, τὸ εὐσεβές, καὶ ὀρθόδοξον τῆς πίστεώς μου συκοφαντούντων, τοῦτο δὲ ὡς Λυμνιτῆρα τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ, τὴν εἰρκτὴν ταύτην, καὶ ἐξορίαν καταδικάσαι δοκούντων· καὶ δὴ ἀποκρινόμενος πρὸς ταῦτα, γράφω· ὅτι ἐν τῇ ὑπὸ τὴν κραταιοτάτην τῶν Ὀθωμανῶν βασιλείαν πόλει σιατίστη, ἐξ οὐκ ἀδόξων, οὐδὲ δυσφύμων, καὶ τὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας θεῖα δόγματα πρεσβευόντων γεννηθεῖς, τὰ αὐτὰ ἐκ πρώτης Γνώσεως ἐσεβάσθην, καὶ σέβομαι, μηδεμίαν φέρον κατ' αὐτῶν Ὀλιγορίαν. ἦκιστα πάντων βλα-

50. τὸ πρωτότυπον ἅμα τισὶν ἑτέροις ἀπέκειτο παρὰ τῷ μοναχῷ Θεοδωρήτῳ Χαρμίδῃ βατοπεδινῷ τῷ ἐκ Νιγρίτης τῆς ἐν Μακεδονίᾳ παρ' αὐτῷ δ' ἀπέκειντο τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἐκδοθέντα μεθ' ὑπομνηματισμῶν ἢ χωρὶς αὐτῶν ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ», ἐν τόμῳ ΙΘ', σελ. 373, τόμῳ ΚΒ', σελ. 237, καὶ τόμῳ ΚΓ', σελ. 117 καὶ 337, περὶ Βουλγάρων δύο, Γοδδελᾶ καὶ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Α' τοῦ ἀπὸ Σοφίας.

σφημίαν· ἀλλὰ κατὰ τῶν πονηρῶς, καὶ πλεονεκτικῶς, ἢ σαφέστερον εἰπεῖν, Ληστικῶς, καὶ ἀσώτως, τὴν Γέννησιν, καὶ τὰ πάθη Χριστοῦ, υἱοῦ Θεοῦ, εἰς ἐλευθερίαν ἐπιθυμιῶν, καὶ ἀδικίας ζητούντων εἶναι ὥς δῆθεν, τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσιν, ἀρκούσης ὑπὲρ ἀπασῶν τῶν ἑαυτῶν ἁμαρτιῶν τῆς πρὸς τὸν Πατέρα πρεσβείας αὐτοῦ, καίτοι πάν[των τῶν] θείων ἀνδρῶν, παλαιᾶς τε, καὶ νέας, ἕκαστον ἐκ τῶν ἰδίων ἔργων κριθήσε[σθαι], καὶ κατὰ ταῦτα ἔξῃν παρὰ Θεοῦ κηρυττόντων· μὲντοι γε, τοὺς τὰ τοιαῦτα κατὰ τῶν θείων, Λόγῳ μόνῳ λυττώντας, οὔτε ὑβριστικῶς πο[τέ] που ἐβλεψάμην, οὔτε δι' ἔργου εἰς τὸ εὐσεβὲς ἐδίασα μῆτε φίλος ὑβριστῆς, μῆτε πολίτης βίαιος, ἢ παράνομος, ἐθέλων εἶναι· καὶ παύ[λου] τοῦ θείου, τὰ αὐτὰ πᾶσι παραινοῦντος, ἐν πνεύματι πρῶτος καταρτίζειν, καὶ ἀνουθέτητον παραιτεῖσθαι· εἴμῃ δι' ἔργου κακῶς ὑπαντιάσῃ· τότε γὰρ, παιδεύεσθαι δεῖ, λέγει τοὺς τοιούτους· ὥς οὖν οὕτως ἔχοντά με, τίμι δικάῳ παρὰ τοῦ προειρημένου Κυρίλλου, ἢ ἄλλου τινός, κατηγορηθῆναι, ἢ πολεμηθῆναι; Ἀλλ' οὖν ἐγὼ, ἀμφοτέρω, πρὸ τῆς δικαίας τῷ ὄντι καὶ φιλαγάθου Θεότητος, ἀδίκως, παρὰ νόμῳ, καὶ Ληστικῶς, ἔπαθόν τε, καὶ πάσχω· ὁφθαλμοῖς, ὁ δικάως Κρίνων, τὸ πρέπον τάχιστα, τὰ μέγιστα εἰς ἐμὲ παρὰ νόμῳ, ἀπανταχοῦ (διδόσθω τὰ ληθῆς εἰπεῖν) Γνώριμον ὄντα τιμότητι, καὶ φιλαγαθίᾳ· ταῦτα κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐν ἀσθενείᾳ ποικίλῃ, καὶ πλείστη κειμένης ἔξεώς μου.

Ἐν τῷ προειρημένῳ πύργῳ τοῦ τζιμισκῆ,
τῇ κα' Μαρτίου, ἀψπν' ἔτει.

Ὁ Μιχαὴλ Δούκα Χατζῆ Μιχαήλ.

§

Ἀνατρέχοντες πρὸς τὰ παλαιότερα, μεταβαίνομεν
νῦν εἰς ἐξέτασιν βραχείαν τῶν ἐκδόσεων τοῦ Βόρτολι.

(ἔπεται συνέχεια)

ὁ μ. χ. Μ. Ι. Γ.

ΟΙ ΕΠΙΤΡΟΠΟΙ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΟΥ ΤΑΦΟΥ

Ἐνεκα τῶν ἐν τῷ ἀριθμῷ 2 τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἐκδοθέντων δύο πατριαρχικῶν γραμμάτων περὶ τῆς ἐν παλαιτέροις χρόνοις διευθετήσεως τῶν κοινῶν πραγμάτων τῆς ἀγιοταφικῆς ἀδελφότητος, ἐσκεψάμην ὅτι δυνατόν ἦν νὰ χρησιμοποιηθῇ γράμμα

τι, οὗ ἀντίγραφον εἶχε παραχωρήσει μοι μετὰ τινῶν ἐτέρων ὁ μακαρίτης ἀρχιεπίσκοπος Κύριλλος Ἀθανασιάδης. Τὸ γράμμα τοῦτο καθιστᾷ γνωστὰ τὰ ὀνόματα τῶν ἀποτελούντων τὴν Ἐπιτροπὴν, τὴν φροντίζουσαν περὶ βελτιώσεως τῶν οἰκονομικῶν τοῦ παναγίου Τάφου, γνωστοποιεῖ δὲ καὶ οἷαν ἀλληλεγγύην ἐπίστευον οἱ ἀδελφοὶ ἀγιοταφίται τότε ὑπάρχουσιν τῶν ἐνταῦθα παρ' ἡμῖν ἐκκρίτων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν καὶ τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐπιτετραμμένων τὴν φύλαξιν καὶ διάσωσιν ἱερωτάτων θησαυρισμάτων.

Ἡ περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ Παναγίου Τάφου φροντίς αὕτη διέκρινε πάντοτε τοὺς πατριάρχας Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν γένει τὴν Μ. Ἐκκλησίαν, ἥτις ἔπραττεν ὅπερ ἡδύνατο πρᾶξαι λυσιτελέστερον, ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν οἰκονομικὴν καὶ τὴν ποικίλην δυσχέριαν, τὴν περιστοιχοῦσαν ἡμᾶς. Ὁ μακάριος τῶν Ἱεροσολύμων πατριάρχης Δοσίθεος καὶ ἐξ αὐτοῦ ὁ τῆς «Ἱεροσολυμιᾶδος» συντάκτης πατριάρχων μαρτυροῦσιν ὅτι Κύριλλος Λούκαρις ὁ οἰκουμενικὸς αὐτοῦ θρυμᾶσιος πατριάρχης οὐ μικρὰν βοήθειαν προσήνεγκε, τοῦτο μὲν διδάσκων θεῖον ζῆλον τοῦς ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει καὶ Γαλατῶν εὐσεβεῖς χριστιανούς καὶ πρὸς τοῦτο προτροπόμενος, τοῦτο δὲ αὐτὸς ἐν τῇ εὐχαρί Πατριαρχείᾳ μεταπεμφόμενος πάντας τοὺς ἄρχοντας καὶ παρεπιδημοῦντας ξένους ναύαρχους καὶ πολὺ τε παρ' αὐτῶν ἐλέους χρῆμα συναγαγόντων. Ἴσως ἐντεῦθεν ἔχουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν τὰ εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως περιφερόμενα τότε κουτῖα ὑπὲρ τοῦ Παναγίου Τάφου.

Βεβαίως, ὅτι διετύπων ἀξιώσεις οἱ τὴν ἀδελφότητα τῶν ἀγιοταφικῶν ἐλεοῦντες οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν. Τῷ 1624 τὰ οἰκονομικὰ τῶν ἀγιοταφικῶν εἰς τοιαύτην διέκειντο κατὰστασιν, ὥστε ἐδόθησαν ἱερὰ σκευὴ καὶ ἡ μίτρα, ἣν Θεοφάνης ὁ Ἱεροσολύμων κατὰ τὰς ἱεουργίας ἔφερε, πρὸς ἐκποίησιν, εἰς Αἴγυπτον, ὅτε Σεῖδ-ουλὰχ ὁ εὐσεβέστατος ἄραβς ὁ ὀρθόδοξος ἔδωκε δέκα χιλιάδας—Εἰς ΜΟΝΟΣ ΙΔΙΩΤΗΣ—φλωρία (ὅσα δίδουσι σήμερον οἱ ὅλοι κάτοικοι τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου) πρὸς ἀπολύτρωσιν τῶν πωλουμένων· ἀλλὰ διὰ τοῦ μακαρίτου πατριάρχου Γερασίμου Ἀλεξανδρείας τοῦ ἐκ Κρήτης ὥρισε ταῦτα· «ἐπρόκρινα νὰ ὑστερήσω τὸ παιδί μου καὶ τοὺς συγγενεῖς μου ἀπὸ τὰ καλὰ μου, μόνον διὰ νὰ ἐξεχρεωθῇ ὁ Ἅγιος Τάφος· διὰ τοῦτο ἰδοὺ ὅπου πέμπω εἰς τὰ χέρια τῆς Παναγιότητός σας 8000 χρυσὰ φλωρία . . . καὶ ἂν δώσῃ ὁ Θεός, ἀκόμη θέλω πέμψαι ἄλλας 2000. Καὶ ἀνίσως ἐκάματε ἔνωσιν καὶ κοινότητα κατὰ Θεὸν, (ἡμετέρω σημείωσις· αὐταὶ καὶ νῦν αἱ ὑποσχέσεις ἐπαναλαμβάνονται), καθὼς ἀκούομεν πῶς ἐκάματε, καὶ εἰσθε ἕνα κορμὶ καὶ μία ψυχὴ, ἕνα

θακοῦλι καὶ μία ἔξοδος, ἥδη καλὸν ἐστίν, εἰ δὲ καὶ εἴσθε χωρὶς ὡσάν καὶ πρῶτα, νὰ ᾔναι 2000 φλωρία τοῦ μοναστηρίου τοῦ Ἀρχαγγέλου καὶ αἱ ὀκτώ χιλιάδες τοῦ ἁγίου Τάφου» (ταῦτα ἀναγινώσκει τις εἰς τὴν «Ἱεροσολυμιάδα» φύλλον φ'). Φαίνεται δ' ὅμως ὅτι τοιαύτην ἀξίωσιν εἶχον καὶ κατήπιν ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως αὐτῆς οἱ μετερχόμενοι τὸν εἰσπράκτορα συνδρόμων ὑπὲρ τῆς ἁγιοτ. ἀδελφότητος ἐπίτροποι νικῶν καὶ προὔχοντες καὶ ἄρχοντες καὶ λογαῖδες τῆς Μ. τοῦ Χ. Ἐκκλησίας, καὶ οἱ πρὶν τοῦ 1789 ἀναδεδειγμένοι ἐπίτροποι, οὓς ἀγιοταφίτης χρονογράφος (ὁ Σέργιος) ὀνομάζει «συντελοῦντας ἄνωθεν εὐλαβεῖς, καὶ φερομένους ἀγαθῶ ζῆλῳ εἰς τὰς χρεῖς τῶν Ἱεροσολύμων» καὶ τότε μὲν Ἀβράμιος ὁ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ἀπεμάκρυνε τὴν τοιαύτην ἀξίωσιν, μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν «συντελοῦντες τὴν ἰδίαν τάξιν καὶ τὴν ἄνωθεν αὐτοῖς δόκιμον διοίκησιν». Ἀλλὰ τῆς δοκίμου ταύτης διοικήσεως ἀδόκιμα λίαν ἐδείχθησαν, τ' ἀποτελέσματα, καὶ πρὸς τοῦτο μαρτυρεῖ, νομίζομεν, ἀψευδῶς ἡ ἱστορικὴ βιογραφία καὶ ἡ περιπέτεια τῶν μετὰ τὸν Ἀβράμιον (1787 κ. ἑξ.) πατριαρχῶν Παλαιστίνης ἐν τῷ ζητήματι τῆς ἐλκφρύσεως τοῦ χρέους.

Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπίτροποι τοῦ Παναγίου Τάφου, καίτοι ἦσαν ἄνθρωποι λαϊκοί, οἱ φροντίζοντες ὑπὲρ αὐτοῦ ἔχαιρον καὶ τὸ δικαίωμα, κατὰ τὰ ἔνθα κῆκεῖσε ἐν τῇ «Ἱεροσολυμιάδι» μετὰ δυσκολίας ἀνακαλυπτόμενα, (διότι φανερῶς τίς γράφει;), νὰ συμπηρίζωσι μετὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγιοταφιστῶν τὸν διάδοχον τοῦ ἀποχωροῦντος ἢ θνήσκοντος πατριαρχοῦ τῆς ἁγίας Γῆς. Ὁ ἐκδότης τῆς «Ἱεροσολυμιάδος» Γρηγόριος Παλαμάς, χειρόγραφον διηγήματα ἀγιοταφιστῶν ἀξιοπιστῶν ὑπ' ὅσιν ἔχων, ἀρηγεῖται τὰ περὶ τῆς ἐπιτροπῆς, περὶ ἧς τὰ δύο ἔγγραφα τῆς «Ἐκκλησ. Ἀληθείας», ὁμολογεῖ δὲ χωρὶς περιστροφῶν ὅτι ἐκεῖνο, ὅπερ ἐπίτροποι λαϊκοὶ καὶ λαϊκοὶ προὔχοντες ἐζήτουν, ἔσχεν ἀποτελέσμα· «τῷ 1839 ἀπεσβέσθη, θείῳ ἐλέει καὶ τῇ ἑμ. φρονι. τῶν ἐν Μολδοβλαχίᾳ κτημάτων ἡμῶν διαχειρίσει τὸ ὑπέρογκον ἐκεῖνο τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ Κωνσταντινουπόλει χρέος».

Ταῦτα διδάσκει τὸ παρελθόν, διὰ γραμμάτων ἐπιστήμων. Οἱ δὲ ἐπίτροποι (οἱ ἐν τῇ ἁγίᾳ Πόλει) καὶ ἡ ἀγιοταφιστικὴ ἀδελφότης ἀναγινώσκουσι βεβχίως πάσας τὰς ὑπὲρ εὐκληρίας αὐτῆς γινόμενας ἐνεργείας, καὶ ἐπικλοῦνται τὸν ζῆλον τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ κράτους ταύτῃ λαϊκῶν ἐπιτροπῶν. Καὶ αἱ μὲν ἀξιώσεις αὐτῶν περὶ λελογισμένης διαχειρίσεως τῶν κοινῶν χρημάτων, πραγματοποιηθεῖσαι, ἔδειξαν ἀποτελέσματα

καλλίστα· ἡ δ' ἐξ Ἱεροσολύμων ἐπιστολὴ ἂν μαρτυρῇ συνετῆς ἐνεργείας κοινῆς ἀποτελέσμενα κοινωφελῆ, καλὸν, διὰ τῆς «Ἀληθείας» κοινὸν ἀναγνώσμα καθίσταμένη, νὰ διδάξῃ πᾶν ἔτι ἀπαιτούσιν οἱ οὐ μενετοὶ κειροὶ καὶ ἡ πραγματικὴ αὐταπάνησις.

Ἐν 22 ἰανουαρίου.

X.

«Τὴν περιπόθητον ἡμῖν υἱικὴν ὑμῶν εὐγενεῖαν, πατρικῶς εὐχόμενοι, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι εὐλογοῦμεν· καὶ ὑπερῷοις προδραγορεύομεν.

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῖν ἀγαπητὰ, τζελεπῇ Χατζῇ Ἀνέστη· τζελεπῇ Χατζῇ Χάννα· τζελεπῇ Χατζῇ Παναγιῇ· καὶ τζελεπῇ Χατζῇ Μανουλάκῃ· καὶ τζελεπῇ Χατζῇ Κωνσταντίνῃ Πακιρτζῇ· καὶ τζελεπῇ Κωνσταντίνῃ· καὶ τζελεπῇ Δημητράκῃ Ζαφειρόπουλε· καὶ τζελεπῇ Θωματζήκῃ· καὶ τζελεπῇ Ἀλέκῳ Φενερλίῃ· καὶ τζελεπῇ Ράλλῃ Στεφανῇ· καὶ τζελεπῇ Γεωργάκῃ Καντακουζηνῇ· καὶ τζελεπῇ Γεωργάκῃ Δζηρᾷ· καὶ τζελεπῇ Γεωργάκῃ Παμουκτζῇ· καὶ τζελεπῇ Θεοδοσάκῃ τοῦ Χατζῇ Φωτίου· καὶ τζελεπῇ Νικολάκῃ τοῦ Φῶτι Κάλφα· καὶ οἱ λοιποὶ πάντες συνδρομηταὶ ταῖς τοῦ Παναγίου Τάφου ὑποθέσεσιν ὀφειλομένως σπουδάζοντες, καὶ ὅπως ἐπὶ τὸ βέλτιον ὡς φροντίζοντες. Διαφυλάττοι ὑμᾶς ἅπαντας καὶ πανοικὶ ὁ ἐκ τοῦ Παναγίου Τάφου τριμῆρος ἐξαναστάς Κύριος καὶ Σωτὴρ ἡμῶν, ἐν ἀκροτάτῃ ὑγίειᾳ καὶ εὐδαιμονίᾳ διηνεκεῖ τε καὶ ἀμεταπτῶς μέχρι γήρως βαθυτάτου καὶ λιπαροῦ. Ἐπευλογεῖν Κύριος ὁ Θεὸς εἰσόδους ὑμῶν καὶ ἐξόδους· εἶεν ἐν αὐξήσει καὶ πληθυσμῷ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ὑμῶν· ἀξιοθεῖντε ἰδεῖν τοὺς υἱοὺς ὑμῶν διαδόχους τῶν ὑμετέρων πόνων τε καὶ κτημάτων καὶ κρεῖττονας κατὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν· ἢ περ ὑμεῖς αὐτοὶ ἐστέ. Ναὶ δὲ Κύριος ὁ Θεὸς οὕτω· οὐ ὁ ἱερὸς οἶκος, ἐν ᾧ τριμῆρος σαββατίσας σωματικῶς ἀνέστη ἐν δόξῃ συναναστήσας καὶ ἡμᾶς· ὅς δὴ οἶκος, ἐκ πάντων τῶν τοσούτων ἀγαθῶν, ὧν ἐπλούτει ποτὲ τὸ ἡμέτερον γένος, μονώτατος ἐγκαταλείφθη ἀλλ' ἀντάξιον ἀπάντων, ὧν τε εἵχομεν· ὧν τε σὺν Θεῷ ἔχομεν· ἥδη οὐκ ἐκτὸς ἐστὶ κινδύνων καὶ σὺν αὐτῷ πάντα τᾶλλα ἱερὰ προσκυνήματα· καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ· ἐπεὶ τοῦ λοιποῦ οὐκ ἔχομεν ἐξοικονομῆσαι μήτε τοὺς φόρους, μήτε τὰς λόγῳ δικαιωμάτων ἀπαιτήσεις Τρίνυν

πρὸ τοῦ συμβῆναι τὰ ἀπενκταῖα ἰδοὺ ἐξαγγέλλομεν, ἵνα συσχεψάμενοι, τὴν πρέπουσαν καὶ ἀνάλογον οἰκονομίαν προμνηστεύσητε. Καθ' ἃ καὶ τῷ παναγιωτάτῳ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, καὶ τῇ περὶ αὐτὸν ἀγία καὶ ἱερᾷ συνόδῳ γράφομεν. Ἐπεὶ κατὰ τὸ φιλοσοφικὸν λόγιον μετὰ τὸ ἔργον οὐκ ἔστι βουλή· τὸ γὰρ γεγονός ἀμετάθετον καὶ οὐκ ἀπογίνεται. Ὁφειλομένως ἐξαγγέλλομεν ὑμῖν ταῦτα, ὡς περὶ ὑμετέρων κτημάτων· τὰ γὰρ κοινὰ κοινὰ πάντων εἰσὶ, καὶ οὐκ ἴδια· οὐ γὰρ περὶ ἰδίων ἡμῶν κτημάτων παραπονούμεθα· ἡμεῖς γὰρ οὐδὲν ἴδιον ἔχομεν. Ὁ Πανάγιος Τάφος ἥτο κτῆμα τῶν προγόνων ὑμῶν καὶ π. οπατόρων, οἵτινες πόσους πόνους κατέβαλον, πόσους ἔχυσαν ἰδρώτας ἐπὶ συστάσει καὶ διαμονῇ τοῦ ἱεροῦ παγκοσμίου οἴκου τούτου· οὐδενὸς ἐφείσαντο, οὐδὲ χρημάτων, οὐδὲ τῆς γλυκυτάτης αὐτῶν ζωῆς, καθ' ἃ ἡ Ἱστορία περὶ τῶν ἀοιδίμων ἐκείνων ἱστορεῖ, καὶ ἀθάνατον αὐτῶν τὸ μνημόσυνον· κληρονομικῶς περιέστη εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν καὶ διαδοχικῶς ὡς κληρὸς πατρῶος· καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ πάντες οὐκ ὀλίγους καταβάλλετε πόνους καὶ δι' ἁδρῶν δόσεων ἕως ἄρτι αὐτὸν διεφυλάξατε· ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖ τοῦτο· εἰς τέλος ὀφείλεται ἐστὲ διαφυλάττειν ἀκίνδυνον, καθὼς παρελάβετε· καὶ τότε μακαριστοὶ ἔσεσθε παρὰ τε Θεῷ, παρὰ τε ἀνθρώποις, καὶ αὐτοῖς τοῖς ὑμετέροις υἱοῖς καὶ διαδόχοις· ἐπεὶ κτήσασθαι, τὸ φυλάξαι χαλεπώτερον· ταῦτ' ἄρα μὴ λογιέσθε ὅτι ἔχετε εἰς τὸ γένος τὸν Πανάγιον Τάφον ἀλλὰ πῶς διαφυλάττετε· διαφυλάττετε δὲ πάντως, εἰ μετὰ τῆς θειοτάτης αὐτοῦ παναγιότητος καὶ τῆς ἱερᾶς οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ μετὰ τοῦ μακαριωτάτου ἡμῶν δεσπότη καὶ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου Ἀθανασίου συνέλθητε, καὶ περὶ τοῦ πρακτέου συσχεφθέντες ἀκριβῶς, ταχέως ποιήσητε τὴν βουληθέντα· καὶ οὕτως ἔχετε παρὰ τοῦ ἁγίου Θεοῦ καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (οὗ ὁ ἱερὸς οὗτος οἶκος ἐστὶ) τοὺς μισθοὺς ἀπειροπλάσιους ἐν τε τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· καὶ ἔσται ὁ αὐτὸς φύλαξ καὶ οἰκοδόμος τῶν ὑμετέρων οἰκῶν κατὰ τὸν προφήτην Δαβὶδ. Τοίνυν οἰκονομήσατε καλῶς παρακαλοῦμεν τὰς ὑπεντεῦθεν σταλείσας πολίτας τοῦ ἐνδοξοτάτου κλπ. ἵνα καὶ ἡμεῖς διαμένωμεν· καὶ τὰ ἅγια προσκυνήματα διασωθῶσιν· ὧν ἡ θεία χάρις καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ ἀπειρον ἔλεος σὺν τῇ ἡμετέρᾳ πατρὶά εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ

εἶν μετὰ πάντων ὑμῶν. Τῆς περιποθήτου ἡμῖν υἱικῆς ἐν Χριστῷ εὐγενείας,

ἁωκν' δεπτεμβρίου κζ',

διάπυροι πρὸς Θεὸν εὐχέται, καὶ ὁλως προθύμοι

† ὁ Πέτρος Μισαῖλ καὶ † ὁ Ναζαρέτ Δαβιὴλ οἱ Ἐπίτροποι.

† ὁ Λύδης Δοσίθεος, † ὁ Γάζης Θεοδόσιος † ὁ Φιλαδελφείας Προκόπιος. Ὁ δραγουμάνος Μητροφάνης. Ὁ ἀρχιμανδρίτης Δαμασκηνός. Ὁ ἀρχιμανδρίτης Παρθένιος· καὶ πᾶσα ἡ ἱερὰ Ἀδελφότης.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΚ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἐπιστολὴ ἐκ Πετροπόλεως, οὐχ ὑπὸ ὁμογενοῦς γραφεῖσα, ποιεῖται γνωστὰς ἡμῖν τὰς περὶ τῆς διοικούσης τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας ἀνωτάτης ἀρχῆς ἰδέας καὶ σκέψεις ἐνίων ρώσων, μεταδιδούσα καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι τῶν ἡμετέρων τοὺς θεσμοὺς τῆς συγκροτήσεως τῆς ἀγίωτ. διοικούσης ἱερᾶς Συνόδου.

Κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη ἐν Ρωσίᾳ ἀνεκινήθη ὑπὸ τοῦ τύπου τὸ ζήτημα περὶ ρωσικοῦ πατριαρχείου· καὶ περὶ «ρωσικῆς διοικούσης Συνόδου», ἐξ ἀπόψεως κωνονικῆς ἐξεταζόμενον.

Ἡ σήμερον ἀνωτάτη τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας πνευματικὴ ἀρχή, «ἀγιωτάτη διοικοῦσα Σύνοδος» συνεστήθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Πέτρου τὴν 25 ἰανουαρίου τοῦ 1721 ἔτους. Καίτοι δὲ ὡς βᾶσις τῆς ἐν γένει διοικήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν πρᾶγματων ἐν Ρωσίᾳ χρησιμεύει καὶ ἐν τῇ συγχρόνῳ ἡμῶν ἐποχῇ τὸ ἐπὶ τοῦ Πέτρου συνταχθέν καὶ ἐκδοθὲν «Πνευματικὸν καταστατικόν», τὸ σημερινὸν ὁμως διοικητικὸν καθεστὼς παρουσιάζει διαφορὰς τινὰς ἐν ἀντιπαράβολῃ πρὸς τὴν πρωτόγονον αὐτοῦ σύστασιν. Ἐνῷ τὸ προσωπικὸν τῆς ἐπὶ τοῦ Μ. Πέτρου ἱερᾶς Συνόδου ἀπετελεῖτο ἐξ ἐνὸς προέδρου τοῦ μητροπολίτου Ριζζάνης, δύο ὑποπροέδρων ἀρχιεπισκόπων, τεσσάρων συμβούλων καὶ τεσσάρων τακτικῶν μελῶν — τὸ ἀξίωμα ἀρχιμανδριτῶν, ἡγουμένων καὶ πρωτοϊερέων, σήμερον ἀποτελεῖται τὸ ὅλον ἐκ τεσσάρων, τριῶν μητροπολιτῶν καὶ τοῦ ἐξάρχου τῆς Γεωργίας. Ὁ ἐπίσκοπος Ἰαμβούργου Σέργιος, πρύτανης τῆς πνευματικῆς ἀκαδημίας Πετροπόλεως, ὁρίζει τὴν διοικοῦσαν ἐν Ρωσίᾳ Σύνοδον ὡς ἐξῆς: «Ἡ διοικοῦσα Σύνοδος εἶνε πρόσωπον» περιληπτικόν, ἀντιπροσωπεῖον τὴν ρωσικὴν Ἐκκλη-

1. «Εἰδήσεις Μόσχας» 1902 ἀριθμ. 343—345.—«Νέα ὁδὸς» 1903, δεκτώριος — «Θεολογικὸς ἀγγελιοφόρος» 1903 4, 9 καὶ ἄλλα.

» σίαν, ὡς κεφαλὴ αὐτῆς ἀπέναντι τῆς πολιτικῆς
» ἐξουσίας καὶ τῶν λοιπῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν»².

Ὁ «πνευματικὸς κανονισμὸς» εἶχεν ἐπικυρωθῆ διὰ
τῶν ὑπογραφῶν ἀρχιερέων καὶ ἡγουμένων τῶν σπου-
δαιοτέρων μοναστηρίων, οἵτινες, δυνάμει ὑψηλοῦ δια-
τάγματος, ὤφειλον νὰ συναθροισθῶσιν εἰς τὰς πόλεις
Μόσχας, Καζάν καὶ Βολογδοῦ, ὑπεγράψαν δ' ἐκκλη-
σιαστικοὶ ἀντιπρόσωποι 87, ἐν οἷς 19 ἀρχιερεῖς³. «Τὸ
Καταστατικὸν» εἶχεν ἀποσταλῆ ἀπλῶς πρὸς ἐπικύ-
ρωσιν δι' ὑπογραφῆς καὶ οὐχὶ πρὸς διάσκεψιν ἐπ' αὐ-
τοῦ, μετὰ ὑποχρεωτικῆς ἐπομένως ὑπαγωγῆς ὑπὸ τὸ
νέον καθεστῶς ἄνευ προσωπικῆς γνωμοδοτήσεως καὶ
ἐλευθέρως συμφωνίας πρὸς τὰς βάσεις αὐτοῦ (σ. 215).
Ἐπὶ τοῦ καταστατικοῦ, ὡς πράξεως ἤδη κεκυρωμέ-
νης δι' ὑψηλῆς ὑπογραφῆς (σελ. 121), δὲν ἠδύνατο νὰ
ἐπιτραπῇ οὐδεμίαν παρατηρήσιν ἐκ μέρους τῶν μελ-
λόντων νὰ ὑπογραφῶσι καὶ νὰ συναθροίζωμεναι ὑπο-
γραφαὶ ἐξέφραζον ὑποχώρησιν φόβου ἐνεκα» (σελ. 215).
«ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἱ. Συνόδου περιήλθεν ἡ
τέως πατριαρχικὴ ἐπαρχία, ἡ ἐπικυριαρχία ἐπὶ τῶν
σταυροπηγιακῶν μονῶν καὶ ἐκκλησιῶν, καὶ ὑπὸ τὴν
ἐξουσίαν αὐτῆς ὑπῆχθη ὁ ἄνευ ἐπισκόπου κληρὸς τῆς
αὐλῆς καὶ τοῦ στρατοῦ. Ἀλλ' ἐὰν ἡ Σύνοδος εἴνε
ἄθροισμα προσώπων, πάντα ταῦτα παρίστανται ὡς
ἀθέτησις τῶν βάσεων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου.—
Σύνοδος ἐπισκόπων δὲν δύναται νὰ ἦνε ταῦτοχρόνως
ἐπίσκοπος, οὕτως εἰπεῖν, ἐπαρχίας, ἀφοῦ καὶ δύο
μόνον δὲν δύνανται νὰ ἐπισκοπεύωσιν μιᾶς καὶ τῆς
αὐτῆς πόλεως καὶ ἐπὶ πλέον ἡ Σύνοδος ἀπαρτίζεται
πάντοτε ἐξ ἐπισκόπων ἐχόντων ἤδη τῆς ἐκυτῶν ἐπαρ-
χίας. Ἀμέσως ἀπὸ τῆς Συνόδου ἐξαρτῶνται μόνον
ἐπίσκοποι, οἵτινες καὶ ἀναγορεύονται ὑπ' αὐτῆς, οἱ
δὲ πρεσβύτεροι γινώσκουσι τὸν ἑαυτῶν ἐπίσκοπον, ὅφ'
οὐ καὶ μόνον χειροτονοῦνται. Ἐξάρτησες ὅμως πρε-
σβυτέρων κατ' εὐθείαν ἀπὸ τῆς Συνόδου παρουσιάζ-
ει ἀναρχίαν ἐκ κανονικῆς ἀπόψεως» (σελ. 217). Ὁ
πατριάρχης Μόσχας εἶχεν ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτοῦ δι-
καιοδοσίαν τὴν διοίκησιν τῆς ἐπαρχίας Μόσχας, σὺν
τῇ κατὰ τὴν ὁλὴν τοῦ πατριαρχικοῦ ἀξιώματος φυ-
σικῶς ἐπηκολούθησε καὶ ἡ ἀπὸ τῆς Συνόδου ἄμεσος
ἐξάρτησις τῆς ἐπαρχίας Μόσχας καὶ τῶν ὑποκειμένων
αὐτῇ σταυροπηγιακῶν μονῶν. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη κανο-
νικῶς ἰσως ἀσύστατος ἀποστολὴ τῆς διοικήσεως Συνό-
δου ἐξηκολούθησε μόνον μέχρι τοῦ 1781, ὅποτε ἡ
ἐπαρχία Μόσχας ὑπῆχθη ὑπὸ ἐνῆς ἰδιαιτέρου ἀρχιεπί-

σκοπον, τὸν μητροπολίτην Μόσχας, ἡ δὲ Σύνοδος,
παύσασα νὰ ἐξασκῇ δικαίωματα ἐπαρχικοῦ ἀρχιε-
ρέως, περιωρίσθη εἰς τὴν περιωπὴν ἀνωτάτης διοικη-
τικῆς ἀρχῆς, συγκεντρώσασα ἐν ἑαυτῇ τὴν ἐξουσίαν
τοῦ πατριάρχου, ὡς τοιοῦτου, μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν
ἱερᾶς Συνόδου. Ὡς ἐν παρόδῳ σημειοῦμεν, ὅτι τοπι-
καὶ σύνοδοι ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Μόσχας συνεκλοῦν-
το οὐχὶ συχνάκις, ὡς καθέδρα δὲ αὐτοῦ ἐχρησίμευεν
ὁ ναὸς τῆς Κοιμήσεως ἐν Μόσχᾳ, ἐν ᾧ καὶ ἀναγο-
ρεύοντι οἱ μητροπολίται Μόσχας, οἵτινες ἀπὸ τοῦ
1885 ἐκτίσθησαν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ χειροτονεῖν
πρεσβυτέρους καὶ λοιποὺς κληρικούς. Τοιοῦτοτρόπως
ἡ ἐπαρχικὴ ἐξουσία τοῦ πατριάρχου Μόσχας ἐξ ὁλο-
κληροῦ περιήλθεν εἰς χεῖρας τοῦ μητροπολίτου Μό-
σχας. Ὁ καθηγητὴς Κερτσώφ ἐν τῷ αὐτῷ περιοδι-
κῷ («Χριστιανικὴ Ἀναγνώσις» σελ. 257) λέγει: «Ἐχει
παρρηρηθῇ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ὅτι ἡ διοικοῦσα Σύ-
νοδος, κατὰ τὸ πρωταρχικὸν αὐτῆς σχέδιον, παρουσιάζ-
ει ἀπομίμωσιν τῶν κεντρικῶν ἐκκλησιαστικῶν παρὰ
τοῖς διαχωρτομένοις διοικητικῶν καθιδρυμάτων, τῶν
οὕτως ὀνομαζομένων ἀνωτάτων συμβουλίων ἢ συνε-
δρίων» Θεοφάνης δὲ ὁ Προκόπογιτις, ὁ συντάκτης τοῦ
«Πνευματικοῦ Κανονισμοῦ» ἀπ' εὐθείας ὁμολογεῖ ὅτι
ἔγραψεν αὐτὸν διὰ τὸ ἀνώτατον ἐκκλησιαστικὸν
Collegium ἢ Consistorium (αὐτόθι σελ. 257).

Ἡ «διοικοῦσα Σύνοδος» εἶχεν ἀναγνωρισθῇ διὰ
πατριαρχικῶν γραμμάτων, τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρ-
χου Ἱερεμίου Γ' καὶ τοῦ Ἀντιοχείας Ἀθανασίου τῷ
1723, σεπτεμβρίου 23, μετὰ παρέλευσιν δὴλον ὅτι
δύο ἔτων καὶ ἑπτὰ μηνῶν ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς.

Ὁ καθηγητὴς Ν. Ζχοῤέρσκη, ἐν τῷ «Θεολογικῷ
Ἀγγελιοφόρῳ» (1903, Θ') λόγον ποιούμενος περὶ τῶν
ληπτέων μέτρων πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐξουσίας τῆς
ἀνωτάτης ἐν Ρωσίᾳ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, οὐδεμίαν
προβάλλει ἔνστασιν κατὰ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἀνωτά-
του διοικητικοῦ καθεστώτος, ἐξ ἑνντίας ἀποφαίνεται
ἐν συμπεράσματι, ὅτι «ἡ διοικοῦσα Σύνοδος ἀπαρτιζο-
μένη ἐξ ἱεραρχῶν ἀσκεῖ ἐξουσίαν κανονικῶς αὐτῇ ἀνή-
κουσαν». Ζητεῖ ὅμως ἀποκατάστασιν τοῦ πατριαρχι-
κοῦ ἐν Ρωσίᾳ ἀξιώματα διατυπῶν καὶ τὸν τίτλον αὐ-
τοῦ «πατριάρχου πάσης Ρωσίας, ἀρχιεπισκόπου Πε-
τρούπολεως καὶ Λαδόγης».

Τὸ ζήτημα περὶ ρωσικοῦ πατριαρχείου δὲν εἶναι τι
νέον περὶ αὐτοῦ ὠμίλησεν Φιλάρτος ὁ Μόσχας. Φι-
λάρτος ἀρχιεπίσκοπος Τσερνίγοβου, πολλοὶ ἐπιστήμο-
νες καὶ θεολόγοι, ἐν οἷς Πορφύριος ὁ Οὐσπένσκη εὐ-
νοικῶς διακείμενος ἰδίᾳ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πα-
τριαρχεῖον, κατ' ἐξοχὴν δὲ καταφερόμενος κατὰ τοῦ

2. «Χριστιανικὴ ἀναγνώσις» 1902, πρωτόκολλα σελ. 199.

3. αὐτόθι σελ. 133.

ἐπικρατοῦντος ἀνωτάτου ἐν Ρωσίᾳ ἐκκλησιαστικοῦ διοικητικοῦ καθεστῶτος.

Ἡ διοικοῦσα Σύνοδος συγκλεῖται δις τοῦ ἔτους. Κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς περίοδον, ἀπὸ τὴν 1 νοεμβρίου μέχρι τῆς δικκινησίμου ἐβδομάδος, ἀποτελεῖται ἐκ τῶν μητροπολιτῶν Πετροπόλεως, Μόσχας, καὶ Κιέβου, καὶ ἀρχιερέων, προσκλησθέντων κατὰ πρότασιν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐπιτρόπου. Μετὰ τὰς ἐορτάς τοῦ ἁγίου Πάσχα ἡ Σύνοδος οὕτως εἰπεῖν ἀρχιοῦται ὁ μητροπολίτης Μόσχας ἀπουσιάζει ἀπὸ τῆς ἐβδομάδος τοῦ Θωμᾶ, μετὰ τὰς 15 μαΐου ἀναχωρεῖ ὁ μητροπολίτης Κιέβου, μετὰ δὲ τὴν 1 ἰουνίου ἀπολύονται οἱ λοιποὶ τέσσαρες ἀρχιεπίσκοποι, εἰς ἀντικατάστασιν τῶν ὁποίων καλοῦνται ἕτεροι τρεῖς ἢ τέσσαρες ἀρχιερεῖς, καθ' ὑπόδειξιν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐπιτρόπου. Ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ μητροπολίτου Πετροπόλεως διατρέβοντος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπὶ τρίμηνον ἐν τῇ νοτίᾳ Ρωσίᾳ, καλεῖται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς τὴν θέσιν πρωτεύοντος μέλους τῆς Συνόδου ὁ ρώσος ἑξάρχος τῆς Γεωργίας ἐπὶ 4—5 μῆνας.

*

Οἱ ὑποψήφιοι ἀρχιερεῖς ἐπικυροῦνται τὸ κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐπιτρόπου καὶ ἀναγορεύονται ὑπὸ τῆς ἁγιωτάτης Συνόδου, οἱ δὲ μητροπολίται Μόσχας, Κιέβου καὶ Πετροπόλεως, καὶ ὁ ἑξάρχος τῆς Γεωργίας ἀναγορεύονται δι' αὐτοκρατορικοῦ οὐκαζίου, καθ' ὑπόδειξιν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐπιτρόπου. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ὀρίζονται καὶ τὰ μέλη τῆς διοικούσης Συνόδου. Ἡ Σύνοδος τὸ γε νῦν στερεῖται προέδρου, διότι τὸ πρωτεῦον μέλος αὐτῆς, ὁ μητροπολίτης Πετροπόλεως, ἀπὸ τοῦ 1892 κατὰ τὴν τάξιν κατέχει τὴν τρίτην θέσιν, ἡ δὲ πρώτη ἀνήκει εἰς τὸν μητροπολίτην Μόσχας, ὡς ἀρχιεπίσκοπον τῆς ἀρχαίας ρωσικῆς Ρώμης, ἑδρὰς τῶν παλαιῶν αὐτῆς πατριαρχῶν, δευτέρως ἐπομένης τῆς πρωτοθρόνου μητροπόλεως Κιέβου. Ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς διοικούσης Συνόδου θέσιν πρωτευόντων μελῶν κατεῖχον ἐν αὐτῇ οἱ μητροπολίται Ριζζάνης, Νοβογορόδου, Πετροπόλεως, καὶ Κιέβου, ἐλάμβανον δὲ μέρος καὶ οἱ ἀρχιεπίσκοποι Κάτω Νοβογορόδου καὶ Πσκοῦ. Πρὸς τοὺς μητροπολίτας δὲ Μόσχας Πλάτων καὶ Φιλάρετον, πλέον εἰκοσιπενταετίας μὴ παρευρεθέντες εἰς τὴν Σύνοδον, ἐπέμποντο πρὸς ἐπικύρωσιν αἱ σπουδαιότεραι τῶν ἀποφάσεων. Κατὰ δὲ τὰ ἔτη 1801 καὶ 1851, ὅποτε ἡ Σύνοδος συνεδρίαζεν ἐν Μόσχᾳ, τὴν θέσιν προέδρου κατελάμβανον οἱ μητροπολίται αὐτῆς, οἱ αὐτοὶ δ' ἐτέλουν καὶ τὴν στέψιν τοῦ αὐτοκράτορος ἐν θέσει ἀνωτέρᾳ τῶν μη-

τροπολιτῶν Κιέβου καὶ Πετροπόλεως. — Ἡ τοῦ Μ. Πέτρου πόλις, ὅσον καὶ ἂν ἤθελεν ὑψωθῇ, δὲν δύναται νὰ τεθῇ ἀνωτέρω τῆς Μόσχας, ἥτις θεωρεῖται ὅχι μόνον πρωτεύουσα τῆς Ρωσσίας, ἀλλὰ καὶ πρωτόθρονος τῶν ρώσων μοναρχῶν καὶ τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Εὐνόητον, ὅτι ὁ πρωθιερεὺς τῆς Ρωσσίας, ὁ μέλλων νὰ περιβληθῇ τὸ ἀξίωμα τοῦ πατριάρχου, δεόν νὰ ἐκλέγῃται ὑπὸ Συνόδου ρώσων ἀρχιερέων καὶ νὰ προεδρεύῃ αὐτῆς. Πατριάρχης πάσης Ρωσσίας ὀφείλει νὰ ᾔνῃ καὶ ἀρχιεπίσκοπος μητροπολίτης τοῦ πρώτου ἐν Ρωσίᾳ θρόνου. ὑποθέτω ὅμως, ὅτι ὁ αὐτὸς δύναται νὰ ὀνομάζῃται καὶ ἀρχιεπίσκοπος Πετροπόλεως. Κατὰ τὴν διάρκειαν ὁλοκληρῶν σχεδὸν ἐκκτονταετηρίδος οἱ μητροπολίται Πετροπόλεως διηύθυνον ἅμα καὶ τὴν μητρόπολιν Νοβογορόδου, ἔχοντες ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἴδιον ἀντιπρόσωπον.

Ὁ καθηγητὴς Ζαοζέρσκη οὐδεμίαν ἐνστασιν προβάλλει κατὰ τῆς προσκλήσεως ὡς συνοδικῶν μελῶν ἐπισκόπων προτάσει τοῦ αὐτοκρ. ἐπιτρόπου. ἀλλὰ νομίζομεν τὸ τοιοῦτον ἀντικανονικόν. Ἡ ρωσικὴ Ἐκκλησία, καίτοι ἀριθμεῖ περὶ τὰ 90 ἐκκομμύρια ὀρθοδόξων, ἀνεξαρτήτους ἀρχιερεῖς ἔχει μόλις περὶ τοὺς 60, νῦν δὲ γίνεται σκέψις περὶ αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπαρχιῶν μέχρι 75. Ἐὰν συγκαριθμηθῶσι μετὰ αὐτῶν 10 μητροπολίταις, ἡ Σύνοδος δύναται νὰ ἀπαρτίζῃται ἐκ πέντε μέχρις ἐννέα μελῶν. Ἡ χειμερινὴ περίοδος ἀπὸ τῆς 1 νοεμβρίου μέχρι τῆς ἐβδομάδος τῶν Βαίων ἡδύνατο ν' ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ πατριάρχου, ὡς προέδρου, τοῦ μητροπολίτου Πετροπόλεως, τριῶν μητροπολιτῶν καὶ τεσσάρων ἀρχιεπισκόπων, καλουμένων κατὰ διαδοχὴν ἀνὰ δύο, 1 Σεπτεμβρίου καὶ 1 Μαρτίου. Κατὰ δὲ τὴν θερινὴν περίοδον ἀπὸ τῆς ἐβδομάδος τοῦ Θωμᾶ μέχρι 1 νοεμβρίου, ὅποτε διεξάγονται ἡττον σπουδαῖαι ὑποθέσεις, ἡ Σύνοδος δύναται ν' ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ μητροπολίτου Πετροπόλεως, ὡς προέδρου καὶ ἐκ τεσσάρων ἀρχιεπισκόπων, ὅποτε αἱ σπουδαιότεραι τῶν ὑποθέσεων δύνανται νὰ στέλλωνται πρὸς ἐπικύρωσιν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου ἐν Μόσχᾳ.

Ἐν τούτοις δι' ἡμᾶς, ὡς καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς κα-
νονιστάς τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἐπιθυμητὸν ἦθελον εἶναι νὰ γινώσκωμεν τὰς περὶ τοῦ ζητήματος ταύτου γνώμας τῶν θεολόγων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τὰ μέγιστα ἀρμοδίων ἵνα διευκολύνωσι τὰς ἐργασίας τῶν ἡμετέρων.

Ἐπεύθυνος Γ. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ